TATAI patrióta

KÖZÉLETI MAGAZIN

2018/4
TÉL

- Tata elnyerte a Ramsari Város címet
- Sokat tanulhatunk a vadludaktól – interjú Musicz Lászlóval, Az Által-ér Szövetség szakmai igazgatójával
- Testvérvárosi események tavasztól őszig – a hagyományok jegyében
- Ősök csarnoka – Az Esterházy család arcképei

INTERJÚK • TANULMÁNYOK • TÖRTÉNETEK • AKTUALITÁSOK

KÖZÉLET • IRODALOM • KULTÚRA • VALLÁS • TÖRTÉNELEM

SPORT • GASZTRONÓMIA

Legyen Ön is Tatai Patrióta!

Fizessen elő negyedévente megjelenő magazinunkra!

Megrendelés, vélemény, javaslat: tataipatriota@tata.hu

A következő szám tavasszal jelenik meg.

Miről olvashat a következő számban?*

Agostyáni Arborétum

Tardosi Rádiómúzeum

Hültl Dezső, a Piarista Rendház konviktusi szárnyának tervezője

*A változtatás jogát fenntartjuk.

KÖSZÖNTŐ

A Tatai Patrióta közéleti magazin hasábjain négy esztendeje gyűlnek a tatai kincsekről, helyi értékekről tanúskodó írások, melyeket nehéz lenne egyetlen oldalban összegezni.

Kedves Olvasó,

ki kezében tartja most a Tatai Patrióta közéleti magazin negyedik évének téli számát, bizonyára sok emléket fel tud sorolni az elmúlt évekből!

Emlékszik hiteles emberekről szóló cikkekre, eseményekre, fejlesztésekre, történelmi és művészeti témákra, gasztronómiára, ünnepi pillanatokat felelevenítő írásokra.

Köszöntőmben – az emlékek mellett – szeretettel meghívom Önt egy különleges utazásra, mely a jelenben kezdődve vissza-visszatekint a múltra, mert onnan gyökerezik.

2018. augusztus 15-én Tata Város Önkormányzata megalapította a Tatai Rend-ház Kft.-t. Az idei ősztől lapunk új kiadója lett városunk legfiatalabb gazdasági társasága. A céget Tata Város Önkormányzata azzal a céllal alapította, hogy a volt Piarista Rendházban zajló oktatási, kulturális munkát összefogja, és az épületet üzemeltesse.

Az egykori Piarista Rendházban 2017-ben létrejött a Tatai Közösségi Felsőoktatási Képzési Központ, amelynek köszönhetően városunk bekapcsolódott a magyar felsőoktatásba. Idén ősszel már a második tanévet kezdte meg itt a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógia Kar Csecsemő- és kisgyermeknevelő BA képzése.

A 2017. év a számok „játéka”:

- a piarista rend alapítójának, Kalazanci Szent József születésének 460. évfordulója,
- a piarista rend alapításának 400. évfordulója,
- Kalazanci Szent József szentté avatásának 250. évfordulója.

És ebben az évben vált a tatai Rendház egy kisebb része alkalmassá arra, hogy újra a tanítást és embernevelést szolgálja. Újra szakmai munka költözött a falak közé, hiszen egyetemi képzések, továbbképzések, műhelyfoglalkozások indultak a Fellner Jakab által tervezett épületben.

A Tatai Közösségi Felsőoktatási Képzési Központ mellett a volt Piarista Rendház ad otthont a Magyary Zoltán Népfőiskolai Társaságnak, a Család és KarrierPONT-nak, a Mecénás Közalapítványnak, a Lentulay Alapítványnak és a Digitális Jólét Pontnak is. Sikeres pályázatnak köszönhetően – várhatóan 2019. szeptembertől – a Peron Music Könnyűzenei Tehetséggondozó és Képző Központ is a Házban működik.

A Tatai Rend-ház Kft. célja, hogy a Rendházat olyan közösségi, oktatási és kulturális központtá alakítsa, amely tiszteli és megbecsüli a múlt értékeit, a Ház alapítóinak szellemiségét, ugyanakkor megfelel a jelen kihívásainak és gyarapítja a jövő nemzedékének tudását.

2018 őszétől ebben a szellemi műhelyben folytatja munkáját a Tatai Patrióta közéleti magazin is, amely hasonló céllal jött létre négy évvel ezelőtt, azért, hogy megismertesse a múlt és a jelen értékeit, erősítse a tataiság érzését a településen élőkben és az innen elszármazottakban, bemutassa a város sokszínűségét, gazdagságát, történetét, hagyományát, természeti kincseit, örökségét, tudását, szülöttjeit, polgárait, fejlesztéseit, újdonságait.

Immáron közös a küldetésünk a Tatai Rend-ház Kft.-vel, hogy közéleti magazinunk mindenkinek továbbra is minőséget, hagyományt, tudást, lehetőséget, értéket, lokálpatriotizmust jelentsen.

Utazásunk, életünk múlt és jelen örök körforgásában zajlik, s ahogy a zenében a hangoknak és a szüneteknek értelme és jelentősége van, éppen úgy értelme van életünkben minden eseménynek, minden találkozásnak, minden beszélgetésnek és elcsendesülésnek!

Ünnep közeleg! Legyen áldott, hogy örömöt és békességet hozzon! Legyen áldott, hogy újra tudjunk kezdeni, tervezni, szépet és jót, hitet és szeretetet őrizni és tovább adni!

Acsainé Dávid Ágnes,
a Tatai Rend-ház Kft. ügyvezetője

Rend van a Földön, ha égen csillag ragyog,
hogyha Hold sugarát szórják az angyalok,
hogyha éjsötétben Égi Fény világít,
s hogyha a szóbeszéd számít és nem ámít.

Földön akkor van rend, hogyha az emberek
szavakat homályba sohasem rejtenek,
ha a gondolat is virágként kinyílik,
s ha sötét árny mögé soha el nem bújik.

Rend van a Földön, ha fa levele libben,
s engedi napsugárt, hogy ránk letekintsen,
érezzük Földanya szíve dobbanását,
de nem látjuk ember fájó zokogását.

Rend akkor van Földön, ha könnyt sosem látunk,
s ha szándékkal soha senkinek sem ártunk,
hogyha emberszív tele energiával,
s ha szó Istenhez szól szívbéli imával.

Rend csupán akkor van, ha mind érezzük azt,
hogy Isten öléből hullik reánk malaszt,
hogyha szemtől szembe bátran néz az ember,
s ahova félelem beférkőzni nem mer.

Minden rendben van, ha kezünk Isten fogja,
s nem vagyunk semmilyen félelemnek foglya,
hogyha kék égen nem cikáznak villámok,
hogyha emberszájból nem szállnak az átkok.

Szívünkben rend honol, ha Tejúton járunk,
ahol már csak Isten szép szavára várunk,
ha magához ölel, mint édes gyermekét,
s issza minden sejtünk fényét s szeretetét.

/Schmidt Károly Imre/

TARTALOM

KÖSZÖNTŐ

3 Acsainé Dávid Ágnes köszöntője

AKTUÁLIS

5 Tata elnyerte a Ramsari Város címet

21. SZÁZADBAN JÁRUNK

8 Inkubátorház épül a tatai vállalkozásoknak

KÖZELKÉP

10 Sokat tanulhatunk a vadludaktól

VÁROSHÁZA

16 Testvérvárosi események tavasztól őszig – a hagyo-mányok jegyében

PORTA

21 A mindig megújuló múzeum

HISTÓRIA

25 Vacsora Tatán Bugattival

ÉRTÉKTÁR

28 A Tatai Vadlúd Sokadalom

KÖNYVAJÁNLÓ

32 Flóris Benő - Ismét a templomudvaron

KULTÚRA

34 Ősök csarnoka – Az Esterházy család arcképei

SZÍV, LÉLEK, HIT

37 Ádvent

MOZGÁSBAN

39 A kaucsuklabda bűvöletében

MESTERSÉGEM CÍMERE

42 Hamarosan befejeződik a Tom-Ferr Zrt. csőgyárának építése

ESZEM-ISZOM

44 Receptek Rózsika néni Gyógyfüves Kertjéből

TATAI patrióta KÖZÉLETI MAGAZIN

2018. ősz IV. évfolyam 4. szám
Megjelenik: negyedévente

Alapító:
Michl József

Felelős kiadó:
Acsainé Dávid Ágnes

Kiadja:
Tatai Rend-ház Kft.
2890 Tata, Tanoda tér 5/A

TATAI REND-HÁZ KFT.

Főszerkesztő:
Pállné Bodonovich Ágnes

A szerkesztőség címe:
2890 Tata, Tanoda tér 5/A
e-mail: tataipatriota@tata.hu

Arculatterv, nyomdai előkészítés:
Magyarpolányi Katalin
Görözdi Géza

Címlapfotó, hátlapfotó:
Csonka Péter

Ára: 1 260 Ft

Hirdetésfelvétel és előfizetés:
tataipatriota@tata.hu

A szerkesztőségnek küldött kéziratokat, fotókat nem őrizzük meg, és nem küldjük vissza!

A hirdetések tartalmáért a hirdető felel!

TATA ELNYERTE A RAMSARI VÁROS CÍMET

Ramsari Város címmel tüntették ki Tatát a vizes élőhelyek védelmében folytatott tevékenységéért október végén a Ramsari Egyezményt aláíró országok részvételével zajló dubaji világkonferencián.

A 20. század közepén gyors romlásnak indultak az addig érintetlen vizes élőhelyek. 1971-ben a vízimadarak pusztulásáért aggódó tizennyolc ország képviselője nemzetközi egyezményt írt alá az iráni Ramsarban, hogy elősegítsék ezen élőhelyek megőrzését, és megalapozzák a védelmükhöz szükséges jogi és intézményi keretet. Az egyezmény azóta a világ egyik legdinamikusabban fejlődő összefogása, ma már százhetven ország a tagja, ezenkívül számos partnerszervezettel rendelkezik. A csatlakozó országok eredetileg a rohamosan csökkenő vízimadár-állománynak kívántak védelmet biztosítani, ma már az egész ökológiai rendszer őrzésén dolgoznak. A ramsari listán, vagyis a nemzetközi jelentőségű vadvizek jegyzékében ma már több mint 2300 helyszín szerepel, együttes területük kb. 250 millió hektár. Magyarországról máig 29 élőhelyet (összterületük 260.667 hektár) vettek fel a jegyzékbe, ezek a következők: Szaporcai Ó-Dráva-meder, Velence és Dinnyés, Kardoskúti Fehér-tó, Mártély, Felső-kiskunsági szikes tavak, Pusztaszer, Hortobágy, Kis-Balaton, Tatai tavak, Fertő-tó, Balaton, Bodrogzug, Ócsai turjános, Pacsmagi-halastavak, Rétszilasi-halastavak, Biharugrai-halastavak, Gemenc, Béda-Karapancsa, Izsáki Kolon-tó, Baradla, Ipoly-völgy, Felső-Tisza, Csongrád-bokrosi Sós-tó, Nyirkai-Hany, Rába-völgy, Felső-kiskunsági szikes puszták, Borsodi-Mezőség, Montág-puszta és a Dél-balatoni berkek és halastavak. A tatai Öreg-tó 1989-ben került fel a jegyzékbe, 2006-ban pedig jelentősen bővült: ma már a Ramsari területhez tartoznak a Réti-tavak, a Fényes-források és a Ferencmajori-halastavak is, együttesen Tatai tavakként (összesen 1.897 hektár) szerepelnek a listán.

A Ramsari Egyezmény nemzetközi tit-

kársága 2017-ben hirdette meg első alkalommal a „Wetland City" (Magyarországon „Ramsari Város"-ként jegyzett) pályázatot, amelyre Magyarország Tata városát akkreditálta a tatai Ramsari területek (elsősorban az Öreg-tó) megóvása, rehabilitációja, valamint a vizes élőhelyek turisztikai, oktatási és gazdálkodási hasznosításának jó gyakorlata miatt. A tatai pályázatot az Által-ér Szövetség állította össze az egyezmény eredeti céljával összhangban. Elsősorban az Öreg-tó madárvonulásban betöltött szerepét és a város ennek megőrzéséért folytatott tevékenységét hangsúlyozták, a vadludak városaként mutatták be Tatát. Természetesen kitértek a város főbb rendezvényeire, fesztiváljaira is, amelyeknek a vizes élőhelyek adnak otthont, és közvetve vagy közvetlenül a vizeket és a természeti értékeket népszerűsítik. Ezek közül kiemelkedik a Tatai Vadlúd Sokadalom, amely kifejezetten az Öreg-tavat és az itt zajló egyedülálló vadlúdvonulást állítja a középpontba. A november végi esemény tizennyolc év alatt Magyarország legnépszerűbb, leglátogatottabb természetvédelmi fesztiváljává nőtte ki magát. A pályázatban bemutatták a városban megvalósult, vizes élőhelyek érdekében történt beavatkozásokat is: az Által-ér vízgyűjtő és az Öreg-tó rehabilitációját, a Réti 8-as tó, az angolkerti Tükör-forrás tavának, valamint a Fényes-fürdő Grófi-tavának újjáélesztését. Továbbá a város megújuló energiák alkalmazása terén elért eredményeit, a környezeti nevelésben megvalósult sikereit és az elmúlt években kiépített tanösvényeket (Által-ér völgyi kerékpárút mentén, Öreg-tó körüli sétaút, Fényes Tanösvény, Réti-tó Tanösvény), illetve az Ökoturisztikai Központot. Ezenkívül beszámoltak az elmúlt években Tatán zajlott forrásokkal, vizekkel, természeti értékek megőrzésével kapcsolatos szakmai rendezvényekről, eseményekről, többek között a Vizes Élőhelyek Világnapja (február 2.) alkalmából szervezett 2017-es országos központi ünnepségről.

A beérkező pályázatok elbírálásában számos nemzetközi szak-

Helyi rendelet született a vadludak és a vízimadarak védelmében

A Ramsari Város cím elnyerése után néhány nappal nagyszabású civil kezdeményezés hatására (háromezer aláírás gyűlt össze), amelyhez a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület és a Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület is csatlakozott, Tata város képviselő-testülete rendeletet alkotott az Öreg-tavon telelő vadludak és egyéb vízimadarak védelmében: november 1. és február 28. között jelentősen korlátozta Tatán a tűzijáték (2-es és a 3-as besorolású pirotechnikai eszközök) használatát és forgalmazását. A durranások ugyanis sokkhatásként érik a madarakat, félelmükben akár száz kilométerre is elrepülnek. Az új rendelet egyedül az Öreg-tótól távolabbra fekvő Agostyán városrészre nem vonatkozik.

mai szervezet vett részt, a Ramsari Egyezmény több testülete és partnerszervezete is megvitatta az anyagokat. Végső döntés október 25-én a dubaji világkonferencián született. 2018-ban tizennyolc városnak ítélték meg a Ramsari Város címet, Tata mellett a kínai Changde, Changshu, Haikou, Harbin és Yinchuan, a francia Amiens, Pon-Audemer, Saint-Omer és Courteranges, a dél-koreai Changnyeong, Inje, Jeju és Suncheon, a madagaszkári Mitsinjo, a sri lankai Colombo és a tunéziai Ghar El Melh város részesült az elismerésben.

A cím átadásakor a következőkkel méltatták városunkat:

„A magyarországi Tata városa a Ramsari területeinek (az Öreg-tónak, a Réti-tavaknak és a Fényes-forrásvidéknek) megóvása és rehabilitációja érdekében számos intézkedést tett az elmúlt években. A vizes élőhelyek értékeinek bemutatására több tanösvényt és ökoturisztikai központot épített, tizennyolc éve támogatja Magyarország legnagyobb természetvédelmi fesztiválját, a Tatai Vadlúd Sokadalmat. Tata Ramsari területei fontos szerepet játszanak a környezeti nevelésben, a turizmusban és gazdálkodásban. Mindezekkel együtt Tata európai viszonylatban is példaértékű hirdetője a Ramsari Egyezmény eszméjének.”

A város nevében Michl József polgármester vette át a díjat, aki nem egyedül érkezett a világkonferenciára: a delegáció tagja volt Schmidt András, az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztályának helyettes vezetője és Musicz László, az Által-ér Szövetség szakmai igazgatója.

A Ramsari Város cím nem az első kitüntetése Tatának, csak az elmúlt néhány évben több elismerésben is részesült: 2008-ban Kerékpárosbarát település lett, 2010-ben elnyerte a Biodiverzitás magyar fővárosa címet, 2013-ban az Európa Tanács Európa Díjjal tüntette ki, 2014-ben az Echo TV a legszebb magyar településnek választotta, 2015-ben pedig a marketing fővárosa lett.

Pállné Bodonovich Ágnes

fotók: Milinte Judit, Csonka Péter, Musicz László

A kép illusztráció.

INKUBÁTORHÁZ ÉPÜL A TATAI VÁLLALKOZÁSOKNAK

Közel négyszázmillió forintot nyert el a város inkubátorház építésére a Terület- és Településfejlesztési Program keretében. A projekt keretében megvalósuló ház közös szolgáltatásokat és általános üzleti és szakmai segítséget biztosít majd kezdő tatai vállalkozásoknak.

Tata város vezetése már a 2008-ban elkészült Magyary-tervben is megfogalmazta, hogy kiemelt feladatának tekinti a meglévő iparágak fejlődésének elősegítését, valamint a jelenlévő gazdasági társaságok támogatását. Mindemellett pedig komoly hangsúlyt fektet arra, hogy a lehetséges beruházóknak megfelelő üzleti és fizikai környezetet teremtsen. Az elmúlt években az ipari parkot üzemeltető Barina Kft.-vel közösen tovább fejlesztették a Tatai Ipari és Logisztikai Parkot, komoly közműberuházást hajtottak végre, így újabb területek jöttek létre a befektetni vágyóknak. A fizikai, infrastrukturális fejlesztésen túl megfelelő szolgáltatási hátteret is biztosítanak a vállalkozásoknak (pl. projekt-tanácsadás, logisztikai-üzletviteli szolgáltatások), amelynek köszönhetően konkrét és mérlegelésre alkalmas ajánlatot tudnak adni a letelepedés iránt érdeklődő cégeknek. Néhány évvel ezelőtt a város kiadványt is készített, amelyből kellő információt kaphatnak a lehetséges helyszínekről, a beruházás megvalósításához szükséges eljárások menetéről.

Hasonló figyelmet fordít a kis- és középvállalkozások támogatására is, nekik pár évvel ezelőtt a Széles csapás mentén hozott létre egy zónát, ahol többek között telephelyek kialakításához nyújt kedvező támogatást a beruházóknak. Az elmúlt években számos cég lelt itt otthonra.

Legújabb pályázatával a kezdő, illetve fejlődni vágyó kis- és középvállalkozásoknak szeretne segítséget nyújtani a város: olyan fejlődési

A kép illusztráció.

potenciállal rendelkező, a speciális gépgyártás, járműgyártás vagy az élelmiszeripar területén tevékenykedő cégeknek, amelyek azontúl, hogy munkahelyet teremtenek, képesek megújítani és erősíteni a helyi gazdaságot, hosszú távon pedig növelni Tata ipari potenciálját. A projekt keretében egy 1.029 négyzetméteres inkubátorház épül a Széles csapáson, amelynek több egységből álló, korszerű bútorokkal berendezett 275 négyzetméteres irodája lesz, valamint 562 négyzetméteres műhelye, amely közösségi térként is funkcionál majd: rendezvényeket, kiállításokat és termékbemutatókat is lehet itt tartani. Ezenkívül még egy négy férőhelyes nyitott irodát és tárgyalót is kialakítanak a házban.

A projektben együttműködő partnerként részt vesz a Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint hat tatai vállalkozás, amelyek inkubációs szolgáltatóként működnek majd az épületben, vagyis a betelepült vállalkozásoknak biztosítanak üzleti, illetve szakmai tanácsadást. Az inkubátorházban öt infrastrukturális (pl. tárgyaló bérlése), négy-négy adminisztratív (pl. digitalizálás) és networking (pl. szakmai rendezvények szervezése) szolgáltatáshoz is hozzáférhetnek a cégek.

Összességében az inkubátorház és üzleti szolgáltató központ, amelynek létrehozását már a Magyary-terv 2.0 Esterházy gazdaságfejlesztési programja célul tűzte ki, a vállalkozásuk kezdeti, törékeny szakaszában lévő cégeknek nyújt védőhálót, hogy megerősödhessenek. Nemcsak irodahelyiséget, hanem odafigyelést, törődést is kapnak, sőt üzleti kapcsolatokat szerezhetnek itt. Olyan inspiráló üzleti környezetben kezdhetik meg a munkát, amelyhez közösségi szemlélet és segítő hozzáállás is párosul.

Pállné Bodonovich Ágnes

Készült a Humánszolgáltatások fejlesztése Magyary Zoltán mintajárásában tárgyú, EFOP-1.5.2-16-2017-00043 azonosítószámú projekt keretében.

A kép illusztráció.

A Ramsari Város cím átvétele után Michl József polgármesterrel, Schmidt Andrással, az Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztályának helyettes vezetőjével és saját fiával, Musicz Mátéval, aki a delegáció tolmácsa volt

SOKAT TANULHATUNK A VADLUDAKTÓL

Musicz László nevét mindenki ismeri a városban. Bármilyen zöld téma, környezetvédelmi kérdés kerül napirendre, személye, véleménye megkerülhetetlen. Több civil szervezetnek vezetőségi tagja, kezdeményezője, munkáját mindig nagy alázattal és türelemmel végzi. Nagy szerepe volt a Ramsari Város címre beadott pályázat elkészítésében, és tagja volt a delegációnak is, amely a dubaji világkonferencián átvette a kitüntetést.

MILYEN VISSZHANGJA VAN A KITÜNTETÉSNEK?

Óriási elismertség, hogy nemzetközi porondon is jegyzik Tatát, olyan városként, amely fontosnak tartja vizes élőhelyeit, tavait, forrásait, az itt előforduló madarakat és egyéb természeti értékeket, s mindezért hajlandó is tenni. Nem kis dolog, hogy egy százhetven országot tömörítő egyezmény tüntette ki városunkat. Elsősorban az itthoni sajtó keres minket, de nemcsak a cím, hanem a Vadlúd Sokadalom, a megépített tanösvények és a Gerecse Natúrparkban megvalósult fejlesztések iránt is érdeklődnek, ezek ugyanis összekapcsolódnak: minden arról szól, hogyan fejlesszük „zöldebb gondolkodással" a várost, a térséget. Külföldről is számítunk további figyelemre, mert az elismerésben részesült tizennyolc város egyfajta sorsközösséget is vállalt, mindegyik igényli, hogy tartsuk a kapcsolatot, találkozzunk rendszeresen.

MIVEL JÁR A MEGTISZTELŐ CÍM?

Tulajdonképpen csak egy bekeretezett oklevéllel, de olykor a nagy dolgok egészen kis külsőséget kapnak. Látszólag csak egy papír, de mögötte áll egy nemzetközi szervezet százhetven országa. Bízom benne, hogy mintavárosként fognak tekinteni ránk. A bemutatkozó kisfilm után sokan odajöttek hozzánk, hogy még soha nem hallottak Tatáról, de feltétlen meg kell nézniük, el fognak jönni.

MI VOLT A DUBAJI VILÁGKONFERENCIA KÖZPONTI TÉMÁJA?

Az urbánus környezet és a vizek

kapcsolata. Sok olyan vizes élőhely van a világban, amelyet szorongatnak a települések, az ipari környezet. Dubajban is meglátogattunk egy ilyen nemzetközi védettségű vizes helyszínt, amelyet ugyan körülvesz a metropolisz, mégis biztosítja az ottani állatok túlélését, pihenését, rengeteg madár gyülekezik ott. A mi Öreg-tavunk is nagyon jó példa, körülöleli a város, mégis világszenzációnak lehetünk részesei nap mint nap: vadludak tízezrei érkeznek ide emberöltők óta. Hogy ezt hosszú távon megőrizzük, rengeteget kell még tennünk. A konferencián azzal is szembesültünk, hány helyen vannak jó kezdeményezések a vizes élőhelyekkel kapcsolatban, akár a turizmusban, akár az oktatásban vagy egyéb fejlesztésekben, érdemes ezeket ellesnünk a többiektől.

Vetési lúd

HOGYAN VÉDIK MÁS ORSZÁGOK A VIZES ÉLŐHELYEIKET? MILYEN PÉLDÁKAT LÁTTAK, AMELYEKET ÁTVEHETNÉNK?

Különböző példákat láttunk más-más léptékben. Egészen más védelemre szorul egy vizes élőhely Koreában vagy Kínában, amelyet hatvanmillióan látogatnak évente, nagyon jó környezeti nevelési és szemléletformáló programjaik vannak. Érdekes volt látni például egy francia kisváros finom megoldásait, hogyan teszi közkinccsé a települést behálózó csatornarendszert, hogyan lehet csónakázva bejárni azt, és közben megismerni gazdag élővilágát. Abból a szempontból is érdekes volt a látogatás, hogy Dubajban szembesültünk az ember nagyságával. Óriási metropoliszt építettek benne a világ legmagasabb épületével, a 828 méter magas Burdzs Kalifával. Az ember iszonyatos módon beavatkozik a természetbe, ám valójában sokszor pici és védtelen vele szemben, eltörpül az igazi természeti erők nagysága mellett. Ha felelősen gondolkodunk, akkor úgy kell kiaknázunk a legtöbb lehetőséget ebből a világból, hogy közben nem tesszük teljesen tönkre. Kellő alázattal és türelemmel meg lehet találni az egyensúlyt. Azt látom, egyre többen gondolkodnak így, de sajnos még sokan vannak, akik az erősebb jogán akarják megszerezni a természet javait.

OROSZLÁNRÉSZT VÁLLALT A RAMSARI VÁROS CÍMÉRT BEADOTT PÁLYÁZAT ELKÉSZÍTÉSÉBEN. GONDOLOM, AZ ELISMERÉS LENDÜLETET AD TOVÁBBI MUNKÁJÁNAK.

Sokan velem azonosítják ezt a szép eredményt, de úgy helyes, ha annak a rengeteg segítőnek, állami és civil szervezetnek is köszönetet mondunk, akiknek szerepük volt a cím elnyerésében, és akik rendszeresen részt vesznek a Tatai Vadlúd Sokadalom szervezésében. Csonka Pétert, a Száz Völgy Természetvédelmi Egyesületet, a Magyar Madártani Egyesületet és a Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságot mindenképp ki kell emelnem. Épp most írunk köszönőlevelet, legalább hetven címre kell postáznunk. Az elismerés azontúl, hogy megerősíti az embert abban, hogy nem volt hiábavaló eddigi munkája, arra is inspirálja, hogy további erőfeszítéseket tegyen. Sohasem az elismerés számít, hanem a cél elérése. Ám a célért, történetesen az Öreg-tóért, a vadludakért még nagyon sokat kell tennünk. A tatai tó olyan terület, amelyet nap mint nap erős hatások érnek: zaj, fény, forgalom, emberi jelenlét. Azért, hogy a város ne kebelezze be ezt a természeti értéket, bölcsen, okosan kell vele bánnunk. A

A Ramsari Város címet elnyert települések képviselői

Vadludak az Öreg-tavon

Ramsari Egyezmény is erről a bölcs hasznosításról szól. Eddig nagyjából sikerült úgy megőriznünk a tavat, hogy a várost se kötöttük gúzsba, tudott fejlődni. Ezután is arra kell törekednünk, hogy a természet és az ember megférjen egymás mellett.

MI A KÖVETKEZŐ NAGY FELADAT AZ ÖREG-TÓ ÉS A VADLUDAK VÉDELMÉBEN?

Október végén a képviselő-testület rendeletet alkotott a tűzijátékok korlátozásáról az Öreg-tavon telelő madarak védelmében. Jelképes üzenet, mégis nagyon fontos, hogy tiszteljük meg a hozzánk látogató vadlúdközösséget azzal, hogy nem kergetjük őket világgá, még akkor se, ha ünneplünk, szórakozunk. Civil kezdeményezés hatására született a rendelet, rengeteg önkéntes, egyesületi tag vett részt az aláírásgyűjtésben. Nagyon sokan támogattak bennünket, még az aláírásgyűjtés után is többen megkerestek. Talán egyszer Tatán is divat lesz a csendes szilveszter, amelyre már több helyen látunk példát a világban. Az Öreg-tavon több beavatkozásra van még szükség. Az Által-ér vízgyűjtőt már nagyjából megújítottuk az elmúlt években, most a tavon a sor, nagy mennyiségű iszapot kell még eltávolítani belőle. A kotrás után zátonyrendszer kialakításával pihenőhelyet szeretnénk biztosítani a madaraknak. Alaposan meg kell terveznünk a munkálatokat, és pályáznunk kell az anyagi forrásokra. Ezenkívül kisebb rekonstrukciós tennivalók is vannak. Kevesen tudják, hogy a tó nyugati oldalán pici szigetek vannak, amelyeket még az Esterházyak építettek. Mára benőtte a nádas, de megújíthatnánk azokat, illetve az Által-ér torkolatának dél-keleti részét – a dél-nyugatihoz hasonlóan – visszaadhatnánk a természetnek. Fontos jövőbeni feladatként említhetném még az elkészült tanösvények fenntartását is, hogy mindegyik olyan nagyszerű maradhasson, mint az építésük idején. Fontos továbbá a környezeti nevelés is: vonjuk be aktívabban a várost, ismerjék meg minél többen és használják is a tanösvényeket.

SZÁMOS LÁTOGATÓKÖZPONT, TANÖSVÉNY, BICIKLIÚT ÉPÜLT AZ ELMÚLT ÉVEKBEN HATALMAS PÁLYÁZATI PÉNZEKBŐL. SZÜKSÉG VAN-E ENNYIRE? HOGYAN LEHET ELÉRNI, HOGY EZEK NE ÜRESEN ÁLLJANAK, TÉNYLEGESEN HASZNÁLJÁK AZ EMBEREK?

Fontosnak tartom, hogy már a tervezés fázisában gondoljunk a fenntartásra. Olyan helyre kell látogatóközpontot, tanösvényt építeni, ahol van létjogosultsága. Például a Gerecse Natúrpark bajóti látogatóközpontja ősi zarándokhelyen épül, sokan keresik fel, szívesen jönnek ide. Szükség van itt egy objektumra, amely kiszolgálja az érdeklődőket, és talán újakat is vonz majd. Már a bőség zavarával küzdünk, sorban épültek/épülnek a központok (a Turulnál, az Öreg-tó partján, Lábatlanon, Bajóton, a Kőfaragó-háznál stb.), ugyanakkor azt gondolom, ahol az adott közösség kezdeményezi, ott nyilván van alapja. Mindegyiknek meg lesz a szerepe, hangsúlyos témája, például Lábatlanon az ember ökológiai lábnyoma lesz a középpontban, Bajóton pedig a teremtett világ, az ember és a vallás. Azonban mindegyik egy hálózat része, ezért az egyes központoknak egymásról is információt kell adniuk, hogy lássák az emberek, milyen erős a térség. Nagyon át kell gondolni a fenntarthatósági szempontokat, mert nem kevés pénzből épülnek ezek az objektumok, szomorú lenne, ha ezek enyészetté válnának. A Fényes Tanösvényről is gondoskodnunk kell, annak ellenére is, hogy az ország egyik leglátogatottabb tanösvénye. Hamarosan ki kell találni, miképpen újuljon meg kicsit, hogyan gondoskodjunk az ott bemutatott értékekről. Például a nagy aggófűt egyre jobban veszélyeztetik a klímaváltozással megjelent özönfajok, melyeket vissza kell szorítani – sok feladat vár majd a fenntartóra ezzel kapcsolatban.

NEVE EGYBEFORRT AZ ÁLTAL-ÉR SZÖVETSÉGGEL, A GERECSE NATÚRPARKKAL, A TATAI VADLÚD SOKADALOMMAL. MIT SZOKOTT MONDANI, AMIKOR MEGKÉRDEZIK, MIT CSINÁL, MI A FOGLALKOZÁSA?

Valóban több civil szervezetnek vagyok a vezetője, vezetőségi tagja vagy kezdeményezője. Mindig azt a

Fényes Tanösvény

címet használom, amelyet az adott helyzet leginkább megkíván. Néha én is zavarban vagyok, mikor melyiket mondjam. Bár ez nem is fontos, a lényeg, hogy a feladatot elvégezzem, hogy milyen minőségben teszem, másodlagos. Mérnök és humánökológus vagyok, az Által-ér Szövetség szakmai igazgatói feladatain túlmenően civilben szakértőként dolgozom, de valahol minden munkám egy irányba mutat: jobbá és zöldebbé tenni a világot.

Által-ér Szövetség elnökségi ülésén Michl József polgármesterrel

HONNAN ERED A TERMÉSZET IRÁNTI SZERETETE?

Általános iskolás koromban barátaimmal sokat csatangoltam a város határában, a források, tavak mentén, az erdőkben. Naplóban próbáltam rendszerezni ismereteimet, már ekkor is a madarak álltak hozzám legközelebb. Gimnazistaként találkoztam a legendás Skoflek tanár úrral és a Hermann Ottó körrel. Diákokból és felnőttekből állt a természettudományos közösség, amelynek nyüzsgő élete engem is teljesen magával ragadott. A csoportban mindenki rendszeresen beszámolt évközi munkájáról, tábori megfigyeléseiről. Az előadásokra tudományos alapossággal kellett felkészülnünk. Ebben a közegben kezdtem el komolyabban érdeklődni a természet iránt, fiatal korom ellenére a táborokban én lehettem a madarász csoport vezetője. Aztán a Magyar Madártani Egyesületben is hamar rám találtak a feladatok.

MIÉRT LETT MÉGIS MÉRNÖK ILYEN ELŐZMÉNYEK UTÁN?

Kevésbé használom a mérnöki végzettségem, de mégse tartom haszontalannak, mert a természetvédelemnek és a mérnöki munkának van határterülete, amellyel kevesen foglalkoznak. Egy mérnök és egy biológus sokszor nem érti meg egymást. A mérnök nem úgy vezeti a vonalat, ahogy a biológus szeretné, a biológus pedig esetleg olyan elvárásokat támaszt a megtervezett utakkal, infrastruktúrával szemben, amelyeket nehéz mérnökként megvalósítani. Az ember hat a természetre, a természet meg az emberre, a kettőnek összhangban kell lennie. Azért lettem humánökológus, hogy ezt elősegítsem. Egyszerre nézem mérnöki és ökológiai szemmel a dolgokat, mindkét oldal álláspontját meg tudom érteni és közvetíteni tudom a másik felé.

EGY IDEIG A HARMADIK OLDALT IS KÉPVISELTE HIVATALNOKKÉNT...

1992-től tizenöt éven keresztül szolgáltam a várost környezetvédelmi referensként, aztán átadtam a stafétát Mürkl Leventének.

TÚLNŐTTE A HIVATALI FELADATOKAT?

Inkább úgy mondanám, a feladatok nőttek túl rajtam. Nehezen tudtam összeegyeztetni szakértői munkámat és a civil életet a nyolcórás hivatali munkával. Azért jöttem el, hogy az Által-ér Szövetség berkein belül ezeknek több időt tudjak szentelni, kicsit szabadabb, rugalmasabb időbeosztásom legyen. Továbbra is a várost, az Öreg-tavat, az Által-ér vízgyűjtőt, a térséget és a tágabb környéket (Gerecse Natúrparkkal) szolgálom, de mindemellett tudom végezni szakértői munkámat is.

HA VAN EGY KIS SZABADIDEJE, AZT IS A TERMÉSZETBEN TÖLTI?

Feladataim sokrétűségéből adódóan nagyon kevés szabadidőm van. Elfogadó feleség és családi háttér nélkül nem tudnék ennyi munkát ellátni. Három gyermekem van, közülük ketten már egyetemisták. Legszívesebben velük vagyok, annak örülök, ha mindenki hazajön, és együtt ülünk az asztalhoz. Ha mégis van egy kis szabadidőm, azt a természetben töltöm madarak megfigyelésével. Most dolgozom fel az elmúlt harmincöt év tapasztalatait. Hajnalban sokszor az Öreg-tó partján kezdem a napot, olykor napközben és napnyugtakor is kimegyek távcsővel, fényképezőgéppel és jegyzetelek.

MIRE KÍVÁNCSI?

A vadludakat figyelem, hogyan használják a tavat, mikor érkeznek, van-e valamilyen tendencia ebben stb.. Nyakunkon a klímaváltozás, az Öreg-tó tágabb környezete is egyre jobban változik, az elmúlt években ipari parkok jöttek létre – ezek mind befolyásolják őket. Világszinten is

Dunaalmási Tanösvény

próbálom követni, milyen megfigyelések, tudományos eredmények születtek a vadludakkal kapcsolatban, az elmúlt években vonulási jellegzetességeik is megváltoztak.

KÉSZÜL-E KIADVÁNY MINDEBBŐL?

Épp a doktori disszertációmon dolgozom, melyet jövőre kell megvédenem. Dr. Faragó Sándor professzor, a Soproni Egyetem volt rektora a témavezetőm, aki tavaly elindította a csecsemő- és kisgyermeknevelő BA képzést a volt Piarista Rendházban. Többször madarásztunk már együtt az Öreg-tónál, ő is szenvedélyes kutatója a vadludaknak, valójában több évtizedes barátság fűz hozzá. Ő javasolta, hogy tapasztalataimat doktori disszertáció formájában foglaljam össze. Arra is gondoltam, hogy egyszer majd kicsit olvasmányosabb formában is megismertetem az emberekkel a vadludak világát: legendás az összetartozásuk, és elképesztő, ahogy társadalmuk felépül. Több tudós kutatta már őket, Konrad Lorenz osztrák etológus, a viselkedés biológia egyik megalapozója, számos törvényszerűségre, összefüggésre jött rá rajtuk keresztül. Bemutatta, micsoda szociális közösségként működnek. Sokat tanulhatunk tőlük.

MONDANA NÉHÁNY PÉLDÁT?

Legendás a mondás, hogy vegyünk példát a vadludakról. Csoportosan V alakban szállnak, repülés közben szárnyukkal felhajtóerőt képeznek, amely segít fenntartani a következő ludat. Így hetvenegy százalékkal hosszabb utat tudnak megtenni, mint egyedül. Amikor egy lúd kiesik a V alakból hirtelen úgy érzi, mintha mázsás súly húzná lefelé, gyorsan visszatér a csapathoz. Ha a vezető elfárad, egy másik foglalja el a helyét a V alak csúcsán. Amikor egyikük megsérül vagy megbetegszik, a párja vagy egy másik lúd is lemarad vele, követi, hogy védelmet nyújtson neki. Addig vele marad, amíg erőre kap és újra tud repülni. Akkor útra kelnek, hogy beérjék saját csapatukat, vagy csatlakoznak egy másikhoz. Nem győzöm csodálni őket. Amikor elérkezik a pihenés ideje, hihetetlen, milyen gesztusokat tesznek, hogyan gondoskodnak egymásról, még amolyan vadlúd óvodák is léteznek! Nagyon hűségesek, több gyűrűzésből, GPS-es megfigyelésből tudjuk, hogy kitartanak párjuk mellett. Van olyan lúdpár, akit sikerült úgy meggyűrűznünk, hogy egymás melletti kódokkal közlekednek a világban, évről évre Tatára is együtt térnek vissza. Náluk is van, hogy megorrolnak egymásra, megsértődnek, olyankor láthatóan kicsit különválnak, de mégis látótávolban maradnak.

2014-ben Tata Városáért kitüntetésben részesült

AZ EMBEREK ÖRÜLNEK, HOGY IDÉN ILYEN KÉSŐN ÉRKEZETT A HIDEG. HOGYAN ÉRINTETTE A MELEG IDŐ AZ ÉSZAKRÓL ÉRKEZŐ MADARAKAT?

Háromhetes késéssel érkeztek meg. Ez a nyár melegebb volt Finnország északi részein, mint Közép-Európában. A klímaváltozás sajnos az északi tundrákon, fagyos vidékeken élő vadludakat is befolyásolja: megváltoztak fészkelési szokásaik, vonulási útvonalaik. Két vadlúd helyet is cserélt, Tatán sokáig a vetési lúd volt a domináns faj, tízezrével érkeztek, ma már minden egyes példánynak örülünk. Most a nagy lilik vette át a vezető szerepet. Korábban is úgy volt: ha nem érkezett nagy számban vetési lúd a Kárpát-medencébe, Tatára, akkor jött helyette más, kihasználták és kihasználják ma is ezt az ősi vonulási útvonalat, amely az Öreg-tavon is áthalad. A vonuló madarak megérzik, hol fogadják őket szívesen, hol találnak langyos források táplálta környezetet, nagy kiterjedésű állóvizet, ahol biztonságban érezhetik magukat. Idén hetekig egyetlen vadlúd sem volt az Öreg-tavon, miközben a város határában már ezrével gyülekeztek. Ezért van óriási jelentősége a tűzijáték rendeletnek is, amely azt a célt szolgálja, hogy amennyire csak lehet, tegyük továbbra is vonzóvá tavunkat a vonuló madaraknak. Csodának számít, hogy ezek a nagyon óvatos madarak mégis kitartanak itt a város közepén.

MIKOR VETTÉK MÉGIS BIRTOKBA A TAVAT?

Amikor már elég nagy számban érkeztek. Néhány éve megfigyelhető, hogy addig nem településnek át, amíg feltétlen szükségét nem érzik, hiszen az Öreg-tavat mégiscsak ezernyi fény és megannyi zajforrás veszi körül. Be kell látnunk, hogy a város határában a halastavaknál nyugodtabb területet találnak. Ez kicsit aggasztó jel, hiszen egyre rövidül az az időszak, amikor itt az Öreg-tavon láthatjuk az igazi nagy, több tízezres csapatokat. Általában egy november eleji napon váltanak át a környező halastavakról az Öreg-tóra.

MINEK TUDHATÓ EZ BE?

Összefüggésben van az Öreg-tó leeresztésével. A vadludak akkor szeretnek megpihenni az Öreg-tavon, amikor már optimális a vízszint, és kibukkannak az első zátonyok, de még akkora kiterjedésű a víz, hogy úszni tudnak benne. Évről évre megmérkőzünk a halászokkal a vízügyi igazgatóságon, ugyanis nekik minél alacsonyabb vízszintre van szükségük a lehalászáshoz. A madármegfigyelők és a természetvédők tisztában vannak azzal, hogy halászni kell az Öreg-tavon, de ugyanolyan fontos, hogy a vadlu-

daknak vonzó környezetet biztosítsunk, ezért kompromisszumot kell kötnünk. Egyre nagyobb szerepük van ezeknek az egyeztetéseknek, megbeszéléseknek, mert az ősz egyre későbbre tolódik. Az októberi víz még túl meleg, nehezebben tudnak benne halászni, ezért ők is az egyre később beköszöntő hideg időt és ezzel együtt a lehűlt vizet várják. A karácsonyt, amikor a legtöbb halat fogyasztják, nem lehet későbbre tolni, így egyre rövidebb idejük van. Ebben a pár hetes időszakban kell megoldani a lehalászást, amikor a vadludak is a legnagyobb számban érkeznek. Nem egyszerű feladat, hogy egyszerre lehessen lehalászni, és a madaraknak is maradjon elég víz. Nagyon rugalmas együttműködést igyekszünk kialakítani, mindössze pár napra engedik le az Öreg-tavat, majd gyorsan visszatöltik, hogy a madarak biztonságérzete ne sérüljön, ne távozzanak a száraz mederből. Gyakorlatilag minden napnak jelentősége van a halászok és a madarak szempontjából is.

NEM ZAVARJÁK-E A VADLUDAKAT TÉLEN A BEFAGYOTT TAVON KORCSOLYÁZÓK?

Az utóbbi években már alig van tél, ezért meg kell becsülnünk, ha esik a hó, befagy az Öreg-tó és korcsolyázni lehet rajta. Régen is voltak korcsolyázók és vadludak is. Mégis, ha azt szeretnénk, hogy ez a csodálatos vadlúdvonulás megmaradjon Tatán, akkor engednünk kell, ebben is kompromisszumot kell kötnünk. Néhány évvel ezelőtt felhívással fordultunk a korcsolyázókhoz. Kértük, tartsák tiszteletben, hogy alkonyatkor a vadludak nyugodtan beérkezhessenek és nyugovóra térhessenek. Ugyanis, ha hosszú ideig kint korizunk, nem mernek leszállni, odébbállnak, akár hosszú hetekre elriaszthatjuk őket. Ki kellene jelölni bójákkal a kajakháztól a várig tartó részt, hogy csak ott lehet korcsolyázni. A hátsó részeket pedig meghagyhatjuk a madaraknak, akik a tófarokban el tudják foglalni éjszakázó helyüket. Még akkor is a tataiaké a világ egyik legnagyobb jégpályája. Tata a vadludak városa, így vonult be a nemzetközi köztudatba, a Ramsari Város cím is ezt erősíti meg. Felelősek vagyunk azért, hogy ez így is maradjon, vigyáznunk kell rá.

BESZÉLGETÉSÜNK UTÁN PÁR NAPPAL LESZ A TATAI VADLÚD SOKADALOM. MIVEL KÉSZÜLNEK IDÉN? MIBEN LESZ MÁS AZ IDEI FESZTIVÁL, MINT AZ EDDIGIEK?

Ez lesz a tizennyolcadik fesztivál, most leszünk nagykorúak. Új főszponzorunk van, az Envirotis Holding Zrt., amely úgy ítélte meg, hogy letettünk már annyit az asztalra, hogy teljes vállszélességgel mellénk álljon. Rajtuk kívül Tata városától és a többi szponzortól is rengeteg támogatást kapunk. Ugyan csak egynapos rendezvényről van szó, mégis évente tíz-tizenötezer ember kerekedik fel nemcsak a környékről, hanem a fővárosból, sőt Magyarország legtávolabbi pontjairól is, hogy átéljék ezt a csodát. Évről évre világszenzáció részesei lehetünk Tatán. A fesztivál kicsit seregszemléje is annak, hogy milyen sikereket, eredményeket ért el a természetvédő társadalom, ilyenkor ugyanis összejön a szakma az ország minden területéről, sőt külföldről is. Egyre nagyobb fesztiválla nőjük ki magunkat, nincs még egy ilyen zöld rendezvény Magyarországon, Európában is csak az angoloknak van hasonló. Mára azonban már elérkeztünk arra a pontra, hogy nem szeretnénk tovább növekedni, inkább minőségben, megjelenésben, infrastruktúrában szeretnénk jobbá válni.

NAGYOBB-E MOST AZ ÉRDEKLŐDÉS A RENDEZVÉNY IRÁNT A RAMSARI VÁROS CÍM ELNYERÉSE ÓTA?

Már az elmúlt években is azt tapasztaltuk, hogy nem csak Európából, hanem a világ minden részéről érkeznek a sokadalomra. A Ramsari Város cím számtalan további lehetőséget kínál, például a Ramsari Egyezménynek időről időre vannak konferenciái, rendezvényei. Ha nem is világkonferenciának, de európai szakmai rendezvényeknek Tata városa is otthont adhatna a közeljövőben. Bízom benne, hogy a világ különböző pontjain Ramsari Város címmel rendelkező települések is felfedezik Tatát, és akár ilyen világtalálkozókra is sor kerülhet nálunk!

Pállné Bodonovich Ágnes

fotók: Csonka Péter, Milinte Judit, Musicz László fotóarchívuma

Gerlingeni vendégek az Új úti iskolában

TESTVÉRVÁROSI ESEMÉNYEK TAVASZTÓL ŐSZIG – A HAGYOMÁNYOK JEGYÉBEN

Magyarországon a tavasz az 1848-49-es forradalom és szabadságharc kitörésének évfordulójával kezdődik. Március 15-én zászlóba borul az ország, minden településen megemlékeznek a pesti forradalmat kirobbantó ifjakról és a Habsburg-ellenes szabadságharc honvéd hőseiről. Tatán immár hagyományosan egy séta keretében több, az évfordulóhoz kapcsolódó helyszín felkeresésével ünnepelünk. A 2018. március 15-i ünnepséget gerlingeni barátaink – Horst Arzt alpolgármester, Erich Gscheidle korábbi önkormányzati hivatalvezető és felesége Maria, valamint barátjuk, Steffen Lenzner gerlingeni étteremtulajdonos – is megtisztelték jelenlétükkel. Tatára jövetelüknek elsődleges célja azonban az volt, hogy Lenzner úr személyesen, barátai kíséretében adhassa át pénzadományát az Új úti speciális iskolának és a Német Nemzetiségi Múzeumnak.

Április 12-e az 1947-es „csehszlovák-magyar lakosságcsere", azaz a Felvidékről történt kitelepítések emléknapja Magyarországon. A Csehszlovákia és Magyarország között született egyezmény szerint ahány szlovák nemzetiségű személy döntött úgy, hogy átköltözik Magyarországról Csehszlovákiába, ugyanannyi magyart lehetett onnan kitelepíteni. A Szlovákiába önként áttelepült hatvanezer szlovákkal szemben azonban végül hetvenhétezer magyar volt kénytelen elhagyni szülőföldjét. Az általuk kényszerűen hátrahagyott termőföldterület több mint tízszerese volt a Magyarországról Szlovákiába költözöttekének. Magyarország mai területére áttelepített magyarok ennek következtében szétszórattak, és kényszerű új lakóhelyükön sokáig idegenként kezelték őket. Az is gyakran előfordult, hogy az ugyanebben az időszakban Németországba elűzött magyarországi németek házait kapták meg lakásul. Szőgyénből 135 magyar családot telepítettek át Magyarországra, jelentős részük Tata környékére került, később közülük sokan beköltöztek Tatára. Így tulajdonképpen ebben a szomorú történelmi eseményben gyökerezik Tata és Szőgyén testvérkapcsolata. Az emléknapon – a hagyományoknak megfelelően – szőgyéni barátainkkal közösen, az ő közreműködésükkel tartottunk megemlékezést.

Steffen Lenzner adományt ad át a Német Nemzetiségi Múzeumnak

Szőgyéni megemlékezők a Felvidékről kitelepítettek emléknapján

Május közepén került sor a tatai és szőgyéni általános iskolások 23. közös sportnapjára, ezúttal a Fazekas utcai általános iskola szervezésében Tatán. Alig egy héttel később rendeztük meg az immár hagyományos ötnapos Szőgyén-Tata-Szőgyén kerékpártúrát, melynek résztvevői minden évben a két település 12-16 éves fiataljai közül kerülnek ki. Az első napon a szőgyéniek elkerekeznek Tatára, ahol a túra tatai résztvevői fogadják őket, majd különféle sport programok keretében együtt töltik el a második napot. 2018-ban fociztak és sárkányhajóztak a gyerekek, este pedig részt vettek az OMS-Tata vívó sportegyesület edzésén. A harmadik nap a közös kerékpározásé: a szőgyéniek és tataiak együtt „gyűrik le" a Tata és Szőgyén közötti közel 70 km-es távolságot. A negyedik napon a szőgyéniek gondoskodnak a programról: ezúttal *Az ifjúság Európa jövője* című nagyszabású projekt nyitórendezvényébe kapcsolódhattak be a tataiak. A túra ötödik napjára pedig nem marad más, mint a tataiak hazautazása – természetesen ismét két keréken.

Ugyancsak májusban tartják Dammarie-lès-Lys-ben a termőföld ünnepe nevű rendezvényt, melyre a város önkormányzata minden évben meghívja a testvérvárosok képviselőit is. Feladatuk a régiójukra, országukra jellemző termékek bemutatása, árusítása a hangulatos, emberléptékű kirakodóvásáron. 2018-ban a tatai nagyrendezvényeken rendszeresen megjelenő, és ily módon „tiszteletbeli tatainak" számító székelyudvarhelyi Lehel Kürtősház kapott felkérést arra, hogy Tata városát képviselje a rendezvényen. Bálint Irma asszony és munkatársai megmutatták, mi a székely virtus: derekasan helytálltak a messze idegenben annak ellenére, hogy a hivatalos tatai delegáció – és így tolmácsuk is – légi sztrájk miatt lemaradt a rendezvényről…

2010-ben iktatta törvénybe a magyar országgyűlés az I. világháborút lezáró versailles-i békeszerződés évfordulójára emlékező nemzeti emléknapot, a június 4-i Nemzeti Összetartozás Napját. Ezen a napon önkormányzatunk mindig a határon túli magyar testvérvárosok képviselőivel együtt tart megemlékezéseket. 2018-

Szőgyéni kerékpárosok megérkezése Tatára

Szőgyéni, szovátai, magyarkanizsai és tatai diákok a várban

Anyanyelvi vetélkedő Magyarkanizsán

A gerlingeni Los Ballos Special előadása a Víz, Zene, Virág Fesztiválon

ban az tette különlegessé a testvérvárosok képviselőinek együttlétét, hogy erre az alkalomra időzítettük azoknak az iskolásoknak a találkozóját is, akik a tatai önkormányzat által Szőgyénben, Szovátán, Magyarkanizsán és Tatán rendezett játékos anyanyelvi vetélkedőkön a legjobb eredményeket érték el.

Pińczów városi rangra emelkedésének ötszázkilencvenedik és Lengyelország függetlenné válásának századik évfordulója alkalmából a város 2. számú általános iskolája nemzetközi ifjúsági sporttalálkozót rendezett június közepén. Az alkalomra meghívást kaptak Pińczów testvér- és partnertelepülései is: Szőgyén, a csehországi Bystřice, a franciaországi Caudry, a lettországi Talsi, valamint Tata. Városunkat Schweininger Ferenc tanár úr vezetésével a Vaszary János Általános iskola diákjai képviselték a nagy csatákat hozó, de igen jó hangulatú labdarúgó és tollaslabda mérkőzéseken.

A gerlingeni Robert Bosch gimnázium tűzzsonglőr szakköre másodszor vett részt szereplőként Tata legnagyobb szabású nyári rendezvényén, a június végi Víz, Zene, Virág Fesztiválon. A Michael Volz tanár úr által vezetett Los Ballos Special (így nevezik az artistacsoportot) több éve jó kapcsolatot ápol a tatai Talentum Iskolával, így vendéglátójuk is – önkormányzati támogatással – ez az intézmény volt. A két iskola tanulói nemcsak a fesztivál színpadi fellépésein vettek részt közösen, hanem számos más, erre az alkalomra szervezett program is segítette, hogy jobban megismerhessék egymást és még inkább összebarátkozzanak.

A mindig augusztus első szombatján rendezett Tatai Minimaraton utcai futóversenyre 2018-ban összesen 49 testvérvárosi vendég érkezett, közöttük Alkmaar, Gerlingen, Arenzano, Szováta, Pińczów és Magyarkanizsa futói. A 14 km-es távon az 549 fős mezőnyben az abszolút második és harmadik helyezést alkmaari futók – Tim Tesselaar és Raymond Koen – érték el, de rajtuk kívül is a legtöbb testvérvárosi résztvevőnek jutott érem, adott esetben nem is egy!

A Minimaraton hétvégéjének nyitánya – kicsit szokatlan, ámde annál stílusosabb módon – egy „sportos" kiállítás megnyitása volt a Német Nemzetiségi Múzeumban. A *Két keréken* című kiállítás anyagát a gerlingeni Városi Múzeum bocsátotta rendelkezésre és a kerékpározás történetének elmúlt kétszáz évét mutatta be. A kiállítás megnyitóját megtisztelte jelen-

Gerlingeni kiállítás a Német Nemzetiségi Múzeumban

A pińczówi sporttalálkozó résztvevői

A 2. TASZŐSZOMA tábor résztvevői

Dr. Beró Henrietta alpolgármester és Marzio Favero, Montebelluna polgármestere

létével Ritter Imre német nemzetiségi országgyűlési képviselő is.

Augusztusban két helyszínen is találkozhattak Tata, Szőgyén, Szováta és Magyarkanizsa képzőművészet iránt érdeklődő fiataljai. A Tatai Tehetséggondozó Művészeti Táborra augusztus elején került sor – immár tizenhatodik alkalommal, huszonhárom határon túli és hat tatai résztvevővel. A hasonló létszámú második TASZŐSZOMA tábort (TAta, SZŐgyén, SZOváta és MAgyarkanizsa nevéből alakult ki az elnevezés) augusztus végén rendezte meg Szováta önkormányzata. Talán mondanunk sem kell, hogy mindkét tábor nagy sikert aratott a résztvevők körében.

Augusztus utolsó napjaiban kis létszámú – mindössze háromtagú – de annál lelkesebb alkmaari delegáció látogatott városunkba az Artiance művészeti központ képviseletében. Az Otto de Jong karmester által vezetett holland zenésztársaság jövetelének célja az volt, hogy előkészítsék intézményük ifjúsági szimfonikus zenekarának jövő tavaszra tervezett tatai látogatását, illetve koncertjeit. A mintegy hetven fős csoport a tervek szerint április 27-én érkezik Tatára. A fiatal holland zenészek április 29-én és 30-án délelőtt iskolai koncertet adnak két tatai általános iskolában, majd programjukat 30-án este a tatai Menner Bernát Zeneiskola növendékeivel közös, nagyszabású hangversennyel zárják a városi sportcsarnokban.

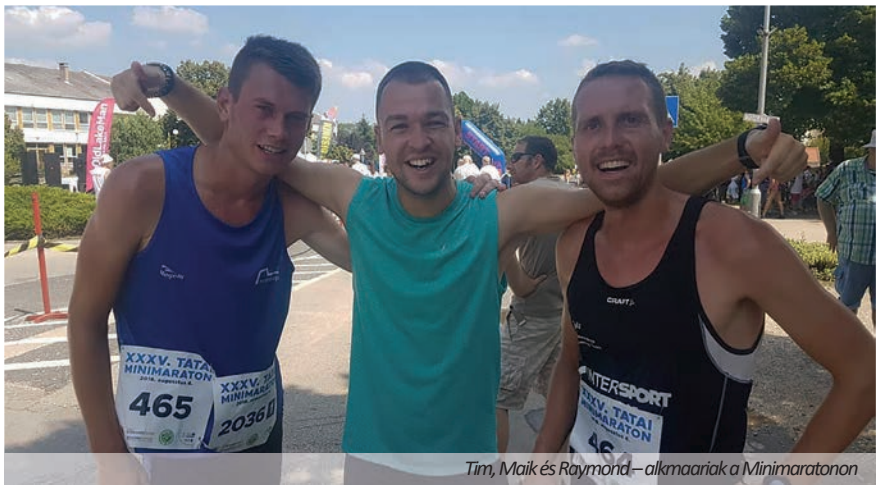

Tim, Maik és Raymond – alkmaariak a Minimaratonon

Montebellunában mindig augusztus-szeptember fordulóján tartják az úgynevezett régi piaci kocsitoló versenyt. A „Palio del Vecchio Mercato” – ahogy ezt olaszul nevezik – volt egyébként a mintája a Tata melletti Kocs községben 1999 óta évről évre megrendezett kocsitoló fesztiválnak. A 2018-as montebellunai rendezvényen dr. Beró Henrietta alpolgármester asszony képviselte Tata önkormányzatát.

Arenzano „Mare e monti” („Tenger és hegyek”) nevű, szeptemberi gyaloglórendezvényén 2001 óta kínál „magyar ízeket” városunk delegációja

16. Tehetséggondozó Művészeti Tábor Tatán

Gulyásleves-kínálás Arenzanoban

A Kőkúti-Vaszary-Domokos sporttalálkozó mezőnye

a világ minden tájáról összesereglett sportembereknek és persze a helyi lakosságnak. A menü 2003 óta változatlan: „goulash ungherese", azaz gulyásleves. Az alapanyagok jó részét az olasz szervezők szerzik be, de természetesen magyar éttermi szakácsok, óvodai konyhafőnökök vagy vállalkozó kedvű „amatőrök" készítik magyar recept szerint. 2018-ban is így történt: Lengyel Attiláné tatai gulyáslevese ismét sikert aratott a Ligúr-tenger partján!

November közepén önkormányzatunk és a Tatabányai Szakképzési Centrum Bláthy Ottó Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma kedves vendégeket fogadott Szovátáról: a Domokos Kázmér Iskolacsoport felső tagozatos diákjait, akik sporttalálkozóra érkeztek hozzánk. Az erdélyi fiatalok a Kőkúti Általános Iskola és a Vaszary János Általános Iskola tanulóival mérték össze ügyességüket – a leányok kézilabdában, a fiúk labdarúgásban. A városnézéssel és betűkereső játékkal is színesített kétnapos látogatásra azonban kétségtelenül egy budapesti program tette fel a koronát: a szovátai sportolók Michl József polgármester jóvoltából a Groupama arénában megtekinthették a – magyar győzelemmel végződött – Magyarország-Finnország válogatott labdarúgó mérkőzést.

November végén, a Tatai Vadlúd Sokadalom hétvégéjén Gerlingen és csehországi partnertelepülésünk, Bystřice önkormányzatának küldöttsége látogatott városunkba. A kilenc fős német delegációt vezető Georg Brenner polgármester örömét fejezte ki, hogy önkormányzatuk képviselő-testületének tagjai immár erről a tatai nagyrendezvényről is személyes benyomásokat szerezhettek. Roman Wróbel, Bystřice frissen újraválasztott polgármestere a zöld programok mellett igen nagyra értékelte a Tata és Tóváros egyesítésének nyolcvanadik évfordulójáról történő megemlékezést, illetve az évfordulóra készült kiállítást is.

Osgyáni Zsuzsanna
nemzetközi referens

fotók: Crisan Marius, Kádek Kata, Puskás Károly, Zantleitner Ingrid, internet és Tata Város Önkormányzatának gyűjteménye

Készült a Humánszolgáltatások fejlesztése Magyary Zoltán mintajárásában tárgyú, EFOP-1.5.2-16-2017-00043 azonosítószámú projekt keretében.

Gerlingeni és bystřicei vendégek a városházán

A MINDIG MEGÚJULÓ MÚZEUM

A Kuny Domokos Múzeum megyei hatókörű városi múzeum, Komárom-Esztergom megye egyik legrégebbi múzeumaként a tatai piarista gyűjteményből alakult, amelyet épp nyolcvan esztendővel ezelőtt Tata és Tóváros egyesítésének évében mutattak be korszerűen. A múzeum gyűjtő- és működési területe a megye nyugati felére terjed ki, régészeti tevékenységében és állományvédelmi feladatokban azonban az egész megyében illetékes, továbbá szakmai-módszertani központként segíti a megye muzeális intézményeinek munkáját. Az intézmény 2013 óta Tata város fenntartásában működik. Több kiállítóhelye van: a Német Nemzetiségi Múzeum, a tardosi Rádiómúzeum, a volt Zsinagóga épülete, valamint a legnépszerűbb Vármúzeum, amelyet csak ez év áprilisa és októbere között közel hatvanezren kerestek fel.

Közgyűjteményként feladata, hogy gyűjtőterületén a régészeti, néprajzi, történeti, numizmatikai, a képző- és iparművészeti, valamint a természettudományos emlékeket mint a kulturális örökség elemeit összegyűjtse, rendszerezze, őrizze, továbbá hozzáférhetővé tegye a kutatóknak és a nagyközönségnek, hogy megismerhessék a megye, különösen Tata múltját, történelmi értékeit, hagyományait. Ennek szellemében nagyarányú digitalizálást végez az intézmény, jelenleg 88364 leltári tételünk van, amelyek egy része a múzeum honlapján (2148 db) és az Europena adatbázisban (8870 db) elérhető. Ez utóbbi az európai közgyűjtemények digitalizált tételeit teszi kutathatóvá

minden országban.

2018-ban új szemlélet mentén fogalmaztuk meg időszaki kiállításainkat. Ennek köszönhetően eddig szokatlan témákat mutattunk be. Különösen sok kiállítás szólt a nők társadalmi helyzetéről, a női szerepek változásáról. Sok érdeklődőt vonzott a századfordulótól a második világháborúig tartó időszak női divatját bemutató tárlat, amely reklámokon keresztül mutatta be a ruhák és más kiegészítők változását. De ugyanilyen érdeklődés övezte az első világháborúban a fronton harcoló katonáknak biztosított nők életkörülményeit bemutató *A Háború pillangói* című vándorkiállítást, valamint a háborút követő megtorlás női áldozatainak emléket állító *Idegen ég alatt - Oroszföldön meggyötörve* című tárlatot, amely a málenkij robotra elhurcolt fiatal lányok és asszonyok sorsát hozta közelebb a látogatókhoz.

A jelenkori népességmozgások jobb megértése érdekében egy 6. századi langobárd közösség leletanyagát, ékszereit, valamint fegyvereit felsorakoztató kiállítást is bemutattunk, továbbá a Hunyadi emlékév keretében a *Hunyadiak fegyverben* című tárlatot is láthatták az érdeklődők.

A város szempontjából legkiemelkedőbb esemény a nyolcvan évvel ezelőtt történt városegyesítés volt, amelyre eddig nem látott archív felvételekkel, térképekkel és tervekkel várjuk a látogatókat.

Intézményünk hangsúlyos célja, hogy elősegítsük a generációk közötti párbeszédet. Különböző kulturális programok mellett két nagy eseményhez kapcsolódóan is építettük a hidat az idősek és a fiatalok között: a városegyesítéshez kötődő emlékek gyűjtése során, valamint a GULAG emlékév kapcsán. Érdekes feladat volt az idősebbek élettörténetein keresztül megismerni az új közösségi terek kialakulását, a városról kialakult képet, a városi térhasználatot, ezeket kisebb tárlatokon (pl.: egy a Kálvária-domb kortárs történeteinek gyűjtése), valamint az évfordulós kiállításon is bemutatjuk. A GULAG emlékév kapcsán a helyi gimnázium diákjai feldolgozták a malenkij robotra elhurcolt civilek élettörténeteit, és előadást készítettek belőle. A fiatalok megpróbálták az elmondott történetek szereplőinek helyébe képzelni magukat. A megható műsort több alkalommal is bemutatták a Német

Nemzetiségi Múzeumban. Ugyanitt megrendeztük az első „Bajor Sördélutánt", amellyel a fiatalokat is megszólítottuk, így nemcsak a kulturális hagyományokat ápoltuk, hanem a generációk közötti köteléket is erősítettük.

A Kuny Domokos Múzeum 2018-ban tovább mélyítette kapcsolatait a korábban megfogalmazott elvek mentén. Ezek közül kiemelkedik a gerlingeni (Tata testvérvárosa), amelynek legnagyobb szenzációja a kerékpáros kiállítás volt, amely újdonságot és friss témát hozott a múzeum életébe.

A *Vendégségben a múzeumban* c. program a Komárom-Esztergom Megyei Németek Önkormányzatának támogatásával és a helyi nemzetiségi közösségek összefogásával valósul meg évről évre. Népszerűsége töretlen, a nemzetiségi csoportoknak és a múzeumnak is kiemelkedő eseménye. A program idei vendége (8.) Kecskéd település volt.

A múzeum idén a helyi civil egyesületekkel is tovább erősítette együttműködését. Ezek közül kiemelkedik a Tatai Helytörténeti Egyesülettel való kapcsolatunk, amelynek keretében nemcsak kulturális programokat, előadásokat szerveztünk, hanem emléktáblát is avattunk a Mátyás évforduló kapcsán, továbbá közös kiállítást is rendeztünk *Város születik* címmel.

A társadalmi felelősségvállalás továbbra is prioritást élvez intézményünkben. Idén a közel nyolcvan nyári diákmunkás mellett megváltozott munkaképességűeket is foglalkoztattunk, hogy segítsük a munka világába való visszatérésüket. Ezenkívül a nyugdíjas szövetkezettel kötött együttműködésünk keretében több aktív időskorú is munkát tudott vállalni a múzeum falai között.

Tata Gyermekbarát Város kezdeményezéséhez jól illeszkedik közgyűjteményünk megújult múzeumpedagógiai programja. Kollégáink nagy figyelmet fordítanak különböző módszerek (drámapedagógia, kreatív pedagógia, csoportmunka, projektmunka, egyéni felfedező tanulás) komplex alkalmazására, amelynek a hátterében mindig ott van az örömteli tanulás és tanítás. Törekszenek arra, hogy foglalkozásaik ne csak az általános iskolák osztályainak legyenek vonzóak, hanem az óvodásoknak és középiskolásoknak is. A programok

nagy része sajátos nevelési igényű gyermekeknél is alkalmazható. Az ifjúságnak nyáron két tematikus tábort hirdettünk, az első a mozgás témája köré épült, a második a megszokott „Palet-tata" volt, amely során az érdeklődők Tatán élt művészek munkáival, témáival, technikáikkal ismerkedtek meg, nyomdokaikba lépve alkothattak is. Fontosnak tartjuk, hogy az iskolások megismerjék lakhelyük történetét, ezért foglalkozással kiegészített várostörténeti vetélkedőt is rendeztünk városegyesítés témában. A jövőben szeretnénk több lehetőséget kínálni a hátrányos helyzetű, illetve fogyatékkal élő gyermekeknek is. Több generációt megszólító kulturális programjainak, az ún. *Családi témanapok* növekvő népszerűségnek örvendenek, ezek során egy-egy időszaki kiállítás vagy kiemelkedő világnap kapcsán tartunk jó hangulatú foglalkozásokat a családoknak. Fontos kiemelni, hogy nemcsak a történelem, képzőművészet, néprajz vagy régészet iránt érdeklődők találhatnak nálunk érdekes programokat, hanem a természettudományok iránt fogékonyak is. Az idei évben magyar kezdeményezésre a földrajzosok világnapja alkalmából asztrofotó kiállítás nyílt a várban, amely nemcsak az égitestek, galaxisok csodálatos képeit, hanem a fotósok kitartó munkáját is bemutatta. A múzeum már évek óta egyik fontos szereplője az országos *Év ásványa és őslénye* című rendezvény népszerűsítésének, idén még a magyarországi dinoszauruszokat is bemutattuk.

A múzeum alapfeladatai közé tartozik a gyűjtés, amely olykor egészen meglepő és szerencsés fordulatokat hoz. Ez történt az idei esztendőben is egy teherhordó kendő hátterének felkutatása során. Kiderült, hogy Szepesszombaton (Georgenberg) készí-

tették. Megtaláltuk az ajándékozót, akinek köszönhetően további szepesi – német kultúrához kötődő – tárgyakat gyűjtöttünk, amelyek közül kitűnik egy feltehetően 17. század végén készült kelengyeláda.

Évfordulóhoz kötődik az első világháborús emlékek gyűjtése is: harctéren írott levelek kerültek a múzeum anyagába.

Múzeumunk tevékenysége közül kiemelkedik a megye egész területére kiterjedő régészeti feladatellátás. 2018-ban számos régészeti megfigyelésen túl több megelőző feltárást is végeztünk. Ezek között nagy jelentőségű a Kisbér határában talált honfoglalás és államalapítás kori településrészlet, amelynek segítségével tovább pontosíthatjuk Komárom megye középkori történetét. A mindennapi élet tárgyi emlékei mellett az egykori lakóhelyekbe is bepillantást nyerhettünk. Nagy kihívást jelentett munkatársainknak egy neolit és rézkori település és temető feltárása Dunaalmás határában. A hat hónapon át tartó munka során nagy meglepetésre egy szövőszék maradványait is felszínre hoztuk. Érdekes eredményt hozott a Kecskéd határában kutatott késő középkori lelőhely is, edényégető kemencék mellett egykori fűtéstechnikára utaló kályhacsempe-negatívokat is találtunk. Szinte hétköznapi munkának számított az oroszlányi kerékpárút megelőző feltárásánál előkerülő mészbetétes edények kultúrájához tartozó urnák és sírok kibontása. Idén folytatódott a Vértessomló határában álló Vitány vár kutatása, amely reményeink szerint közelebb hozza a vár megújítását, konzerválását. Szerencsés módon Tata török kori újratelepülésének temetőrészletét is megtaláltuk a nyáron. A sírok igen szegényesek voltak, ebből a nehéz életkörülményekre következtethetünk. A múzeum 2018-ban megkapta az elmúlt évtizedek legnagyobb régészeti feladatát is, tizenegy hektáros területen kellett rövid időn belül különböző őskori település- és temetőmaradványokat feltárnunk.

Minden évben fontos esemény a közgyűjtemény életében a kortárs alkotók munkáinak bemutatása is. Hatodik alkalommal rendeztük meg a *Barlang/Grotta* kiállítást a Törökkori átjáróban, amelynek témája az árnyék volt. Fiatal képzőművészeknek meghirdetett országos pályázatunkra – a korábbi évekhez hasonlóan – számos helyről érkeztek alkotások, amelyeket szakmai bírálat után láthatott a nagyközönség.

A volt Zsinagóga épületben idén ismert építészek tervpályázatai, megvalósult alkotásai mellett fiatal kortárs művészek tárlatai is helyet kaptak, köztük a város művészeti iskolájának év végi vizsgaalkotásai.

Kutatásaink nem csupán az adattáraknak készülnek, különböző szakterületeken megjelenő kiadványokban, cikkek, publikációk formájában a szélesebb szakmai közönség is megismerheti. Törekszünk arra, hogy minden évben saját évkönyvben is közzé tegyük új eredményeinket.

Idén rekonstrukciós munkálatokat is végeztünk. Felújítottuk a középkori árkádokat tartó pilléreket, ez még vonzóbbá tette a város szimbólumának számító épületet. Több kiállítótermünk új világítást kapott. Az épületben modern szemléletű galériát is kialakítottunk, amely időszaki kiállításoknak ad majd helyet a jövőben.

Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy a Kuny Domokos Múzeum nemcsak tudományos, kutatói, hanem művelődési és oktatási szempontból is meghatározó intézménye a városnak.

Dr. Schmidtmayer Richárd
múzeumigazgató, régész, történész

fotók: Ábrahám Ágnes Barbara, Kuny Domokos Múzeum

Készült a Humánszolgáltatások fejlesztése Magyary Zoltán mintajárásában tárgyú, EFOP-1.5.2-16-2017-00043 azonosítószámú projekt keretében.

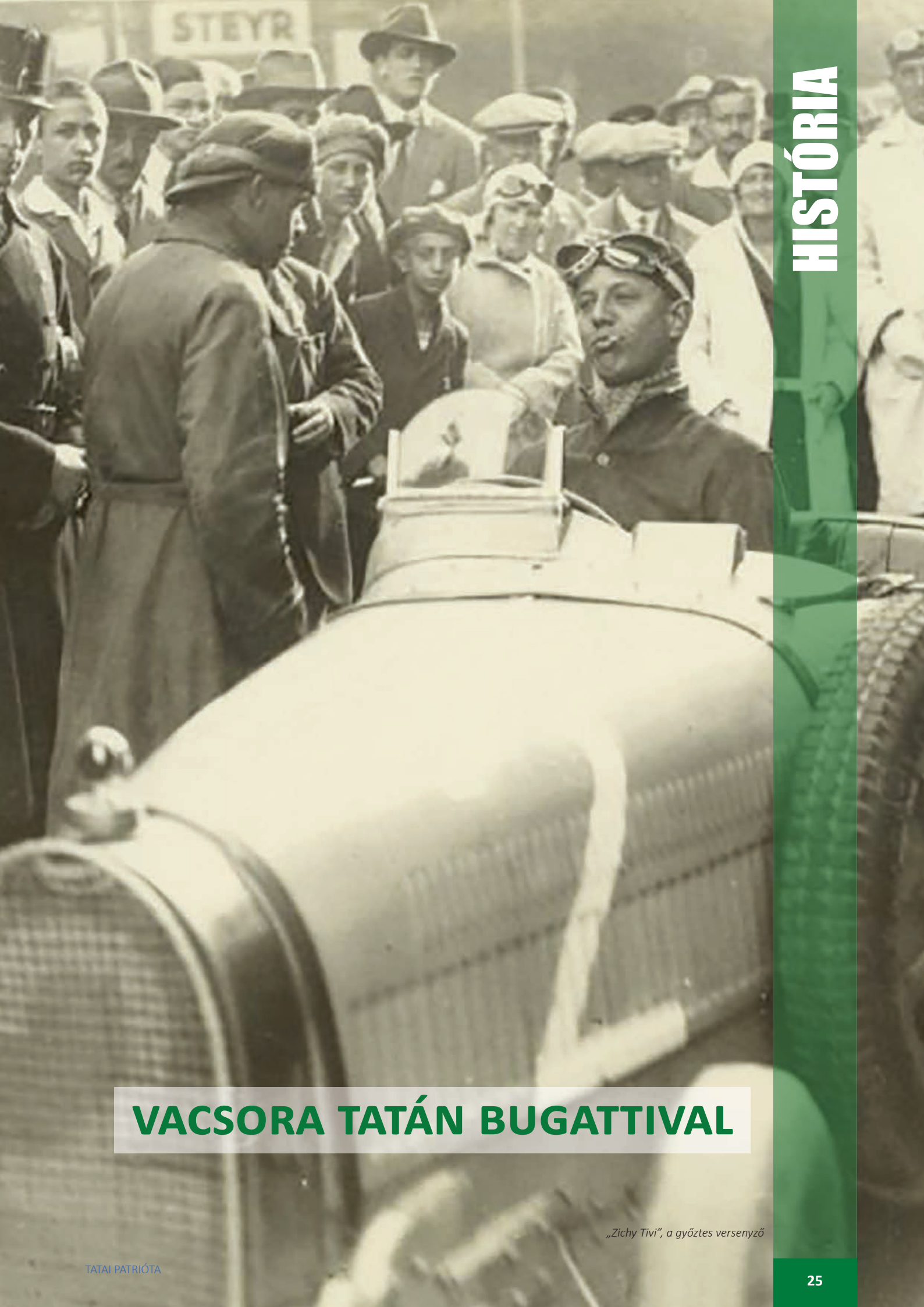

VACSORA TATÁN BUGATTIVAL

„Zichy Tivi", a győztes versenyző

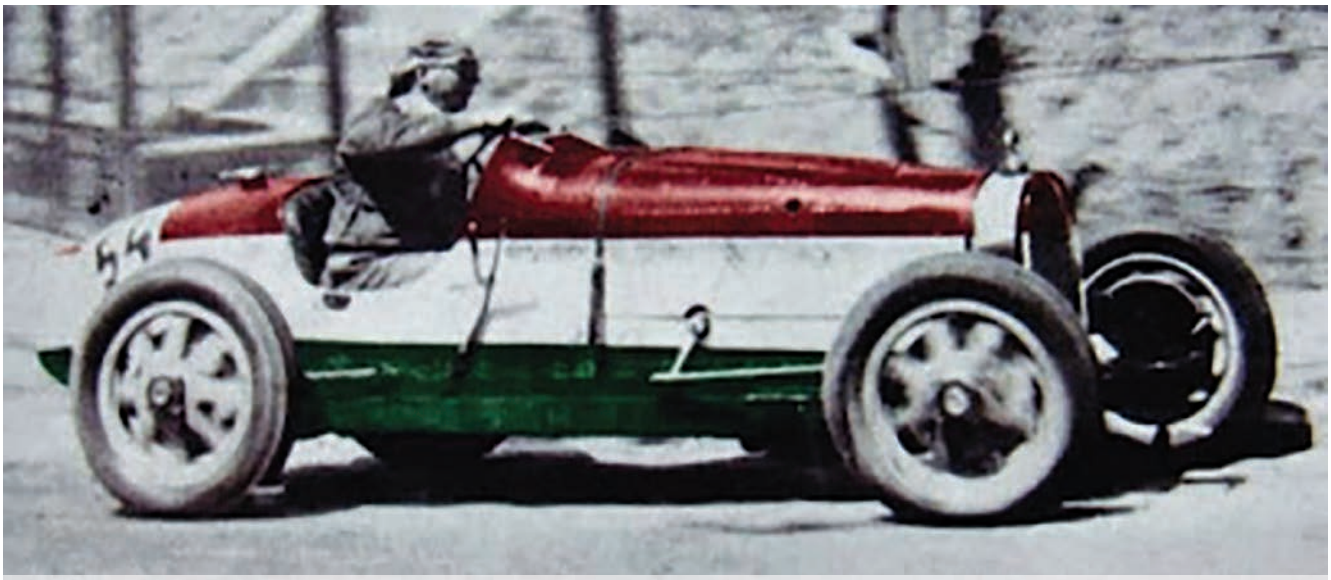

Esterházy Antal verseny közben magyar színekkel

Kerek kilencven évvel ezelőtt, 1928. november 6-án mennydörgésszerű robaj verte fel a csendes kisváros, Tata késő délutáni nyugalmát. Dunaalmás felől száguldva érkezett két jármű Tóvárosra az Esterházy szálloda elé. Egy-egy fiatalember szállt ki mindkét kék színű autóból, és szobafoglalás után megvacsoráztak az étteremben. A korabeli autós ruha, sapka és szemüveg nem sok védelmet nyújtott a nyitott versenyautóban. Porosan, gyűrötten nem mehettek tovább, pedig egyikük unokatestvérét, a művészet-, vadászat- és sportkedvelő gróf Esterházy Ferencet akarták meglátogatni a tatai kastélyban, aki közel hat éve vette át az uradalom kezelését. Annak ellenére, hogy az Esterházy családok egyik kevésbé vagyonos ága volt a tatai, a grófnak is volt személygépkocsija. A két fiatal – Esterházy Antal herceg és a bohém Zichy Tivadar gróf – vacsora után összekészülődött és ismét kocsiba ugrott, majd a kastély felé száguldott. Zichy a nagyobb hatás kedvéért még néhányszor kipörgette a kocsi kerekeit, ezt a versenyeken is rendszeresen megtette. A két autó kompresszoros Bugatti volt. Ez a típus az elmúlt öt év minden versenyén az elsők között foglalt helyett. A magyarországi képviselettel is rendelkező Bugattiból közel száz autót tartottak nyilván az országban, ezek akkoriban is a legdrágább gépek voltak.

A Királyi Automobil Club (KMC) 1928. november 6-án rendezte meg utolsó versenyét, a kilométer napot (lanszét) az 1927-ben a legmodernebb technológiával megépített betonburkolatú Tát-Nyergesújfalu útszakaszon. A rekordkísérletnél igen nagy számban volt jelen a KMC vezetősége.

De előbb ugorjunk csak vissza 1928. április 29-re. Az akkori versenyt a frissen készült betonflaszteren rendezték. A közel tízezres nézőseregben több híresség is jelen volt, mint például József királyi herceg. A rajtvonalhoz állt a kormányzó fia is, Horthy István. Esterházy herceg a Tát és Nyergesújfalu között rendezett kilométeres versenyeken 155,57 km/h átlagsebességgel rendre alulmaradt nehézkes Mercedesével. A huszonöt éves herceg és az öt évvel fiatalabb Zichy gróf gondolt egyet, és a Bugatti „főhadiszállása", a francia Molsheim felé vette az irányt. Két versenyautót vásároltak „mellényzsebből", és 1928 májusában hazatértek velük. Esterházy már korábban beleszeretett az autósportba, felfedező és vadász sógorával, az *Angol beteg* című film által halhatatlanná vált Almásy Lászlóval és annak Steyr kocsijával 1926-ban átszelték Afrikában a Núbiai-sivatagot. Feljegyzések szerint a herceg elegáns ruhában, csokornyakkendőben utazott, így adott bájt a nagy kalandnak. Almásy később a kormányzó testvérével, Horthy Jenővel és Széchenyi Zsigmonddal is vadászott a Líbiai-sivatagban.

De térjünk csak vissza az előbb említett november 6-i Tát-Nyergesújfalu közötti versenyhez. Az összegyűlt több ezres tömegben jelen volt a sportbizottság elnöke, a káprázatos fejszámoló, az egykori tatai piarista diák, a transzformátor egyik feltalálója, az ősz Bláthy Ottó Titusz. Fiatalokat és logarléceket megszégyenítő frissességgel az idő megállapítása után azonnal fejből közölte az egybegyűltekkel a kocsik sebességét. A verseny legkimagaslóbb eredményét ezúttal a Bugatti versenyzők, herceg Esterházy Antal és gróf Zichy Tivadar érték el, akik mindketten túljutottak az „ígéret földjén", az óránkénti kétszáz kilométeres határon.

Esterházy herceg a svábhegyi versenyen 1928-ban

Almásy László kőszegi otthonában

Nemcsak itthon, hanem egész Európában nagy visszhangja volt a herceg 203,734 kilométeres eredményének. Akkoriban a kontinensen alig egy-két versenyző lépte túl az óránkénti kétszáz kilométeres sebességet. Az ünneplés után a két fiatal kocsiba ugrott, majd gépet és embert nem kímélve elhajtottak Tata felé – a már említett céllal.

Zichy Tivadar az 1929-1930-as pénzügyi válság miatt kénytelen volt eladni Bugattiját. Később szomorú körülmények miatt teljesen ellehetetlenülve hunyt el. A tatai gróf Esterházy Ferenc az első világháborúban szerzett fejsérülése következtében 1939 márciusában Stockholmban meghalt. A herceg később még indult néhány versenyen, például az év júniusában Sopron felett Brennbergbányán. Egy későbbi versenyen elszenvedett baleset után visszavonult ozorai birtokára, ahol családot alapított. Az ő élete is szomorúan ért véget. Huszárként vett részt a második világháborúban, a Don-kanyarból még visszatért, Buda körülzárása után civilként, fegyvertelenül elindult haza. Azonban a szovjetek gyűrűjén fennakadt, Sárisápnál lövöldözésben súlyosan megsebesült. Az orosz szanitécek bekötözték sebét, kórházba küldték és továbbengedték Tata felé. A szovjet figyelmeztetés és a falu lakosságának felháborodása ellenére az önjelölt helyi partizánok 1944. december 31-én a falu határában agyonlőtték a negyvenegy éves fiatalembert.

A tatai Esterházy-kastélynak jobb sors jutott. 2018-ban megkezdődött felújítása, reméljük, hamarosan eredeti pompájában láthatjuk. Esterházy Antal Bugatti autójának története is érdekesen alakult, hosszú hányódás után rozsdásan, hiányosan a rendszerváltozás körüli időkben eltűnt. Később egy Michael Byström nevű svéd gyűjtő restauráltatta. Különleges típusa (Bugatti T35c) miatt több kiállítás győztese lett. A svéd gyűjtőnek köszönhetően a 2011-es Magyar Nagydíjra Magyarországra érkezett az autó. A napjainkban 85. születésnapját ünneplő herceg Esterházy Antal – az említett herceg fia – 2011-ben a Mogyoródi Forma 1-es pályán és a fertődi Esterházy-kastély udvarán tiszteletkört tett a hányatott sorsú autóval édesapja emlékére.

Inokai Balázs

A képek a szerző fotóarchívumából valók.

Esterházy Antal herceg fia édesapja egykori, felújított Bugattijával a fertődi kastélyban

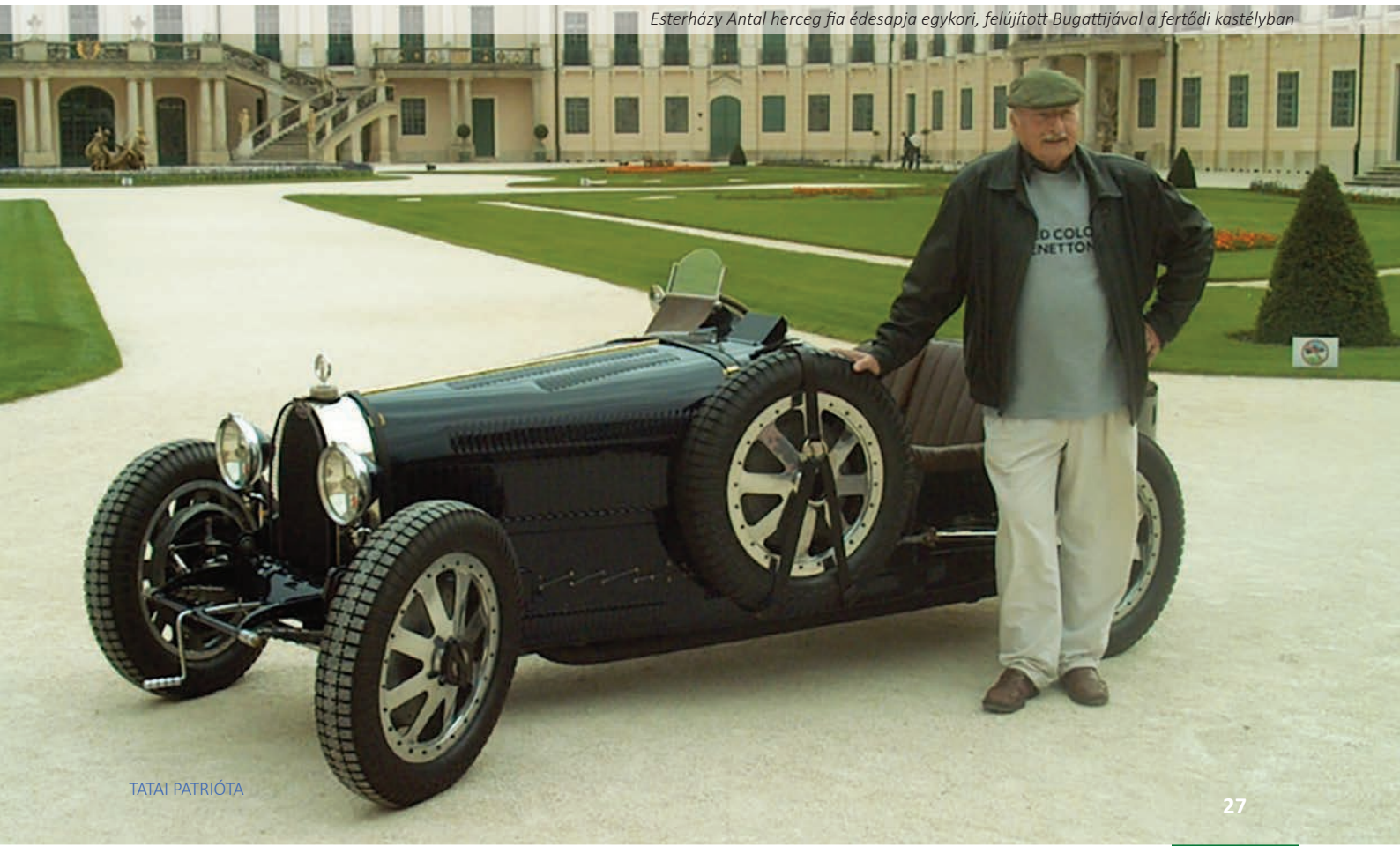

A TATAI VADLÚD SOKADALOM

A Tatai Vadlúd Sokadalmat 2001 óta szervezi a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Komárom-Esztergom Megyei Helyi Csoportja, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság és a Száz Völgy Természetvédelmi Egyesület az Öreg-tó partján.

A 220 hektáros tatai Öreg-tavat Magyarország legrégebbi – csaknem hétszáz esztendős – mesterséges halastavaként tartják számon. Az eurázsiai tundrák vidékéről érkező vadludak már évszázadokkal ezelőtt is itt, az Öreg-tónál találtak éjszakázó- és pihenőhelyet hosszú vonulásuk során. Minden év novemberében visszatérnek, hogy a telet nálunk töltsék, majd február végén, március elején hazaindulnak északi költőhelyeik felé. Tízezres csapataik lenyűgöző látványt jelentenek a természetkedvelőknek. A nagy tömegben áttelelő nagy lilikek, vetési és nyári ludak mellett ritkaságnak számító vagy természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű vadlúdfajokat is megfigyelhetünk itt, például a vörösnyakú ludat, a kis liliket, a rövidcsőrű ludat, az örvös ludat vagy az apácaludat.

A Tatai Vadlúd Sokadalom egész napos rendezvénysorozatával elsősorban a távoli északi tundrák üzenetét magukkal hozó vadludakat köszönti. Nem hangos fesztivál, mégis ünnep a maga módján. Olyan fesztivál, amelyen a látványosságról és a hangulatról a sok ezernyi vadlúd gondoskodik, a vendégek pedig mi emberek vagyunk. A Tatai Vadlúd Sokadalom tehát nemcsak a vadludak sokadalma, hanem a madarászoké, természetvédőké is. Minden évben gazdag programkínálat várja a természetbarátokat. A rendezvény során például alkalom nyílik teleszkópos madármegfigyelésre, amellyel szinte testközelből láthatók az egyébként félénk madarak. Érdekes program még a madárgyűrűzés, amelynek során a madarak kézben láthatók és fotózhatók, ez is különleges élményt jelent. Szakmai és ismeretterjesztő előadásokkal, kiadványokkal, különböző élőállatos bemutatókkal, természetvédelmi és környezetvédelmi szaktanácsadással, természetjáró és ökoturisztikai túraajánlatokkal, csillagászati programokkal, zöld civil szervezetek bemutatkozó standjaival, teleszkópok és kézi távcsövek tesztelési lehetőségével és számtalan színes programmal várják az érdeklődőket.

A látványosság egyedülálló egész Európában: az Öreg-tó ugyanis az egyetlen olyan madárpihenőhely, amelyet a város szinte teljesen körülvesz. Nem is akármilyen város! Tata, az élő vizek városa, Magyarország legjelentősebb vízi várával, a barokk építészet megannyi műemlékével és persze a modern kor épületeivel kivételes keretet nyújt a madármegfigyeléshez. A természet és kultúra e szerencsés találkozása az, amely

Tatát egyedülállóvá és varázslatossá teszi.

A vadludakról talán kevesen tudják, hogy hazánkban csak egyetlen vadlúdfaj költ, mégpedig a nyári lúd. Ez a nagytestű faj elterjedt korai fészkelő a tavak nádasaiban: áprilisban már fiókáikat vezetgető családokat figyelhetünk meg. A gúnár is részt vesz a fiókanevelésben, kotlás idején őrködik a fészek körül, a fiókák kelése után is védelmezi, vezetgeti a családot. A kis libáknál nagy a pusztulás az első hónapban. Rossz idő esetén megfáznak, de a róka, barna rétihéja is veszélyt jelent nekik.

A nyári lúd kivételével minden nálunk előforduló lúdfaj az északi tundrákon, Izlandon vagy Grönlandon költ. A hazánkba érkező libák a biztonságot nyújtó nagyobb tavakon, folyók mellékágain töltik az éjszakákat, ahol akár több tízezres csapatok is összegyűlhetnek. A madarak reggelente kirepülnek a környező mezőgazdasági területekre, és kukorica tarlókon, őszi vetéseken táplálkoznak. Ha nagy hideg és hó jön, akkor továbbállnak dél felé, de enyhe teleken végig kitartanak.

A vadludak akár 7000 kilométert is repülnek a telelő és a költőhely között. Vándorlásuk bonyolult, nehezen kiszámítható folyamat. Ma már műholdas adókkal ellátott madarak segítségével káprázatos dolgokat lehet megfigyelni. A madarászok tudják, milyen útvonalat használnak, honnan jönnek hozzánk, merre mozognak a telelőterületen.

Tavasztól őszig könnyen elboldogul a madarász a vadludak határozásával, mert csak egy fajjal, a nyári lúddal találkozik. Szeptember végén – amikor a gólyák már rég elmentek és a fecskék is lassan elhagyják költőhelyüket – az ősz csalhatatlan jeleként tűnnek fel az égbolton az északi tájak vándorló vadludai is jellegzetes V alakban. A csapatosan vonuló madárfajok nagy része azért repül ilyen formációban, mert így energiát tudnak spórolni. Repülés közben szárnyukat enyhén döntött szögben tartják, ezért a szárny fölötti levegő gyorsabban áramlik, mint a szárny alatti területen. Ez hozza létre a felhajtóerőt. Így a környező, álló levegőhöz képest a szárny körkörös légáramlást hoz létre, amely a felső felület fölött hátrafelé, az alsó felület alatt előrefelé áramlik. A szárnyak hegyénél felfelé szálló légáramlat alakul ki, amelyet a követő madár ki tud használni, ha szárnymozgását összehangolja a vezérmadáréval.

Érdekesség még, hogy a vadludak párkapcsolata életre szóló. Párhűek, együtt mozognak a telelőhelyen is, sőt a család a következő tavaszig együtt marad az újszülött fiatalokkal. Régebben a befogott ludak szaporítása is komoly nehézségekbe ütközött, mert a párjuktól elszakított madarak nem akartak újra párba állni.

A tatai Öreg-tó értékét az is jelzi, hogy vizén az európai lúdfajok csaknem mindegyike előfordul több-kevesebb rendszerességgel. Ahhoz azonban, hogy e madárritkaságok egy-egy példánya vagy netán kisebb csapata szem elé kerüljön, kitartó megfigyelés, jó távcső és persze jókora szerencse is szükséges.

AZ ÖREG-TAVON IS MEGFIGYELHETŐ RITKA LÚDFAJOK:

- Rövidcsőrű lúd (Anser brachyrhynchus)
- Kanadai lúd (Branta canadensis)
- Kis lilik (Anser erythropus)
- Apácalúd (Branta leucopsis)
- Indiai lúd (Anser indicus)
- Örvös lúd (Branta bernicla)
- Sarki lúd (Anser caerulescens)
- Vörösnyakú lúd (Branta ruficollis)

A megfigyeléseket végző madarászoknak az idén már sikerült rábukkaniuk egy örvös lúdra (Branta bernicla) az Öreg-tavon tartózkodó tízezres lúdcsapatban, amely a legészakibb területeken terjedt el, a sarkvidéki területek jelentős részén előfordul. A faj jellemzően a nyugat-európai tengerparti részeken telel. Évente egy-két megfigyelésről számolnak be, ennek ellenére európai állománya növekszik. 2014 óta minden évben felbukkant a tatai Ramsari területen. Az elmúlt két évben az egész vadludas szezonban (október-február) itt tartózkodott egy példány.

A szakemberek mindig kérik az érdeklődőket, hogy kizárólag a tóparti sétányról vagy a nádasok fedezékéből figyeljék az Öreg-tavon a vadludakat, semmi esetre se menjenek a leeresztett tómederbe, mert megzavarják az ott pihenő ludakat. Egyébként nem a tatai Öreg-tó az egyetlen vadlúdpihenőhely Magyarországon.

A Tatai Vadlúd Sokadalom egyik különlegessége még a reggeli telefonos körkapcsolás, amikor a hazai vadludas területekről kaphatunk közvetlen információkat.

Azoknak, akik személyesen nem tudnak jelen lenni, a Tatai Vadlúd Sokadalom eseményei, a vadludak hajnali ki- és esti behúzása az interneten a www.vadludsokadalom.hu oldalon élőben is követhető. Az internetes közvetítés első évében hazánk mellett több más európai országból, a kontinensen kívül pedig például az USA három államából (Texas, Minnesota és Pennsylvania), Japánból és Dél-Koreából is mintegy kétezer online nézője volt a sokadalomnak.

Idén november elején már hatvanötezer vadlúd éjszakázott a Tatai tavak Ramsari területen, amely új rekord a vonuló, telelő vadludak számában. A megszokottól eltérő, jelentős számú gyülekezésnek a Kárpát-medencében tapasztalt aszály lehet a fő magyarázata. A Tiszántúlon és a Duna-Tisza közén ugyanis jelenleg nem találnak elég táplálékot, így a madarak a dunántúli pihenőhelyekre koncentrálódnak és ott keresik boldogulásukat.

A vadludak mellett további 3500 réce, 3000 sirály és közel 8000 varjú látványos forgataga nyújt igazi látványosságot.

A Tatai Vadlúd Sokadalom Musicz László javaslata alapján került a tatai értéktár kincsei közé. A javaslatot Dinga László, a Tata Települési Értéktár Bizottság elnöke a megyei értéktárhoz továbbította, így 2018 márciusától megyei értékként is számon tartják a jeles eseményt.

Összeállította: Izsáki Zsuzsanna

források: Pénzes László ornitológus, www.vadludsokadalom.hu, www.mme.hu

fotók: Ábrahám Ágnes Barbara, Berkó Gyöngyi, Milinte Judit, Musicz László

TATAI PATKÓTA

Az újjá formált szobor fotó: Domokos Attila

FLÓRIS BENŐ - ISMÉT A TEMPLOMUDVARON

Jó néhány évig ott is lakott, évtizedeken át ott tanított: a református elemi iskolában. Régen volt már, több mint száz éve. Utolsó tanítványai közül már senki se él. De volt tanítványainak gyermekei közül sem. Talán még az unokák közül néhányan…

Ami azelőtt és azóta is ritkán fordult elő: volt tanítványai egy esztendővel a temetése után (1909) bronz szobrot emeltettek sírja fölé a Környei úti temetőben.

Az előző csütörtöki temetésen még látták. Szikár, csontos, Kossuth-szakállas arca fogadta az érkezőket. Tollbokrétás süveg, prémgalléros mente, rojtos sálkendő és feszülő atilla volt a viselete.

A fehér mészkő talapzat éveken át árván, szobor nélkül állt. A kőből kiálló, a bronzot rögzítő elgörbített acélrúd szomorúan emlékezett. A talapzaton olvasható vésett szöveg sértetlen maradt:

ITT NYUGSZIK EGY MUNKÁS ÉLETŰ
EV. REF. REKTOR
FLÓRIS BENŐ
SZÜL. 1826.
MEGH. 1908.

Száznégy év után jelent meg a szomorú hír – 2013. január 27-én – az interneten: *„Ellopták Flóris Benő református néptanító bronzból készült mellszobrát a tatai Környei úti temetőből – közölte az önkormányzat vasárnap... A síremlék kőből készült talapzatáról eltűnt a mintegy nyolcvan centiméteres szobor. Az ügyben Tata polgármestere feljelentést tett."* A következő hír már a részleteket is tudta: a bronzszobrot lefeszítették a talapzatról, flexszel feldarabolták, majd egy tatabányai színesfém felvevőhelyen értékesítették. Az elkövetőket 2013. január 29-én elfogták. Kihallgatásuk során elismerték a bűncselekmény elkövetését. A bírósági ítélet elmarasztalta a tetteseket. De az öklömnyi darabokra szétfűrészelt roncsok még évekig várták sorsuk jobbra fordulását. Amint majd újabb évtizedekig, évszázadokig látni fogjuk: nem hiába várták.

De kinek az emlékét őrizte a szobor? Flóris Benő Pacséron született (ma Pacsir, Szerbia, Bácsalmástól 17 km-re fekszik) református kántortanító családba. A nehéz anyagi körülmények között élő család nem tudta taníttatni a jófejű gyermeket, aki ezért beállt a falusi mester mellé kovácsinasnak. Majd édesapja váratlan halála után tanítóárvaként felvették a Kecskeméti Református Kollégiumba szolgadiáknak. Később Sárospatakon, Nagykőrösön

és Losoncon tanult. Az 1848/49-es szabadságharc során nemzetőrként harcolt. Ezután Ráckevén volt tanító, majd a tatai egyházközség meghívta: *„megkérdezendőnek határoztatott nagytiszteletű Esperes Úr, hogy a mostani rektorválasztással egy olyan egyénnek, ki a rektori hivatal mellett orgonista is lehessen, avagy csak egy évre is meghívhatására az egyházat felhatalmazni méltóztassék - ilyenül ajánlva lévén a ráckevi egyházban három évet kiszolgált rektor és orgonista Flóris Benjámin úr”.*

Az esperes úr beleegyezett. Először egy évre választották meg Flóris Benőt, aztán véglegesítették. Először egyedül, majd másod-, utóbb negyedmagával tanított a Kocsi utcai kettő, majd négytantermes elemi iskolában. Az egykori tanterv a hat tanévre a tanulóknak összesen tizenhárom kötelező tankönyvet sorolt fel. A tanítóknak további kilencet. Rektor uram, ha kellett, tankönyvet írt, ha kellett, orgonált, temetésen búcsúztatót mondott. Néha a temetést is ő végezte.

Tatán egy szomorú emléket is fel kell idéznünk. 1866. szeptember 18-án egyetlen nap alatt tizenöt református temetés volt a városban. A temetés akkor még háznál kezdődött, s a gyászmenet végigvonult a halottas háztól a temetőig. Abban a teljes naptári évben összesen 314 református temetés történt Tatán. Az akkor itt élt reformátusoknak csaknem az egyharmadát eltemették. Ami egyébként csak szórványosan történt meg, hogy ti. a rektor temetett volna, ebben az évben nem volt tartható: az év folyamán hetvenhét temetést Rektor uram végzett.

A szóbeli hagyományok tárházából még néhány emléket leírok. Rektor úr 1859-ben iskolai könyvtárat létesített. 1860 elején református férfikart szervezett. Az 1870-es években legénnyé felnőtt tanítványait önkéntes tűzoltó munkára tanította. Megszervezte a tatai református Önművelődési Kört. Kezdeményezésére kezdték ünnepelni Tatán március 15-ét és október 6-át.

A diákok gyümölcsfa- és szőlőoltást, szemzést is tanultak. A református iskola kertjében, a Komáromi utcán, a Nagykert és Kiskert (ma Táncsics Mihály), valamint a Kereszt (ma József Attila) utcákban nyári körtefák álltak. Utoljára a Komáromi utcában váltotta fel a lassan kiszáradó körtefákat a gömbakác, majd a japán cseresznyék sora. A templomudvaron három körtefa állt: „árpás”, „rozsos” és „búzás”. Egymás után értek árpa-, rozs- és búzaaratás idején. A lelkészlakás udvarán is volt két hatalmas körtefa. Tatára kerülésünk idején (1975) még minden évben virágzott és termett. A két fa a fát (is) nevelő pedagógus két „mesterremeke” volt. A kb. húsz méter magas, bő 80 centi törzsátmérőjű fának „Y” irányban nőtt ki a három ága, (egyenként akkor 30-30 cm átmérővel) – és az egyes ágai voltak az árpás, rozsos és búzás körtét termők.

Az eredeti szobor

Az iskola diákjai még valamit megtanultak: esti harangszókor a családi áhítat megtartását. Az estharang elhallgatása után már mindenki odahaza volt. Együtt énekeltek, elolvastak egy-egy fejezetet a Bibliából, imádkoztak az „öreg Szikszai” imádságos könyvből vagy saját szavaikkal.

Az újjá formált szobor mostantól a templomudvaron áll, Flóris Benő egykori lakásával és egykori iskolájával szemben. A temetői síremlékre már készül a bronzszobor kőből kifaragott másolata.

Reményeink szerint a hamarosan megjelenő könyv a TATAI REFORMÁTUS EGYHÁZTÖRTÉNETI FÜZETEK első füzete lesz (sorszámozás nélkül). Az egyházközség gazdag és néhol viharos történetéről vaskos könyvet is lehetne írni. Viszont feltettük a prózai kérdést: – Ki olvas szívesen több száz oldalas könyvet? A néhány este alatt elolvasható füzet népszerűbbnek és célszerűbbnek tűnt. Mik lesznek a következő füzetek? Hadd tartsuk magunkat a régi népi megfigyeléshez. Egy rendes tyúk csak akkor veri fel kotkodácsolásával a tyúkudvar csendjét, amikor a friss tojás már a fészekben fekszik.

Tanuljunk Rektor úr 1904-ban egyik unokájának írt bölcsességéből: *„Fel kell fogni, hogy csak folytonos, szorgalmas munkával lehet életünket biztosan fenntartani. Előre nem tudhatni, milyen munkakörben. Tehát minél többféle munkát megtanulhatunk, begyakorolhatunk, annál inkább biztosíthatjuk sorsunk kedvező állapotját.”* Hét gyermeke és unokái megfogadták tanácsát. Rajtunk, lelki gyermekein, szellemi örökösein a sor.

DR. MÁRKUS MIHÁLY
ny. református püspök

A cikk szerzője Dezső Mariannal, a Tatai Barokk Fesztivál főszervezőjével a kiállításmegnyitón

ŐSÖK CSARNOKA

Az Esterházy család arcképei

Immáron hagyomány, hogy a Tatai Barokk Fesztivál ünnepélyes megnyitójához kapcsolódóan időszaki kiállítás is nyílik a Kuny Domokos Múzeumban. Így volt ez idén is: a két évtizedes fennállásához közeledő, nívós zenei rendezvény művészeti/tudományos kísérő programjaként. A Tatához szorosan kötődő Esterházy család ifjabb fraknói grófi ágához tartozók portréiból válogatott kiállítás kurátora és ötletgazdája Kövesdi Mónika művészettörténész, társalkotója pedig Németh Anita Judit restaurátor volt, akinek munkáját a már újjászületett portrék dicsérik. Szakmai teljességében a kiállítás megnyitásáig három kép restaurálása fejeződött be.

A tárlat bemutatására nem is volna alkalmasabb hely, mint a Tatai vár Lovagterme. Erről számolt be például 1859-ben *A tatai vár* című cikkében a jeles illusztrációiról is ismertté vált, Pesten megjelenő Vasárnapi Újság is: az Esterházy-ősök arcképei a család birtokában lévő Tatai vár Lovagtermében láthatók. Bizonyára volt hasonló gyűjtemény uralkodóportrékkal társítva a családi rezidenciául szolgáló nagykastélyban is. (Akkoriban még a családi levéltár s a birtok működtetéséhez szükséges „uradalmi hivatalternek", irodák is a vár ezen szárnyában kaptak helyet.)

Ismeretes, hogy 1950-ben a diktatórikus államhatalom hazánk területén korlátozta a szerzetesrendek működését. A tatai piarista gyűjtemény államosításával létesült a tatai múzeum. A tanítórend tatai rendháza refektóriumában függő donátor galéria festményei is a közgyűjtemény kezelésébe kerültek, s ennek darabjai alkotják jelen kiállítás java részét.

A bemutatott portrégyűjtemény történetéhez kapcsolódóan a kiállítás apropója a megemlékezés is. A Barokk Fesztiválhoz hasonlóan annak is csaknem húsz éve, hogy a múzeum néhai igazgatója, a néprajzos-történész Fatuska János elindította a *Kuny Domokos Múzeum gyűjteményei* c. katalógus-sorozatot. A sorozat harmadik, 1999-ben megjelent *Az Esterházyak családi arcképei* című katalógusát Buzási Enikő művészettörténész készítette. A frissen restaurált portrékat Fatuska János kezdeményezésére a volt tata-gesztesi uradalom több helyszínén is bemutatták, természetesen elsőként a birtokközpont Tatán. A vándorkiállítás óta nem volt így együtt látható ez a különleges portrégaléria: apák és fiúk, a tatai uradalom megvásárlója és annak leszármazottjai, a birtok örököseinek képmásai...

Ehhez a vándorkiállításhoz készült eredetileg a mai céhes kiállításban látható ugyancsak Fatuska János, a birtok történetének kutatója által tervezett családfa és birtoktérkép. Ajánlom megtekintésüket a család története iránt érdeklődőknek!

A rendező által felvetett gondolat: az apák és fiúk, vagyis a birtokot megvásárló gróf Esterházy József (1682–1748) országbíró által alapított majorátus (fiági, elsőszülötti hitbizomány) és az egyéb vagyon öröklői párhuzamba állítása nagyon jó, elemzésre érdemes kiindulópont, úgy mint az Esterházy hercegi és grófi ág történéseinek összevetése.

Ami a tárlatot illeti, a rendezői koncepció felerősíti, mennyire beszédes tud lenni egy portré, mennyi mindent elárul az ábrázolt korról és a személyről (ruha és hajviseletek, kitüntetések, a személlyel ábrázolt tárgyak stb.). *„Az Isten nélkül élő művész az anyagra néz, az Istennel élő a lélekre"* – mondotta Gárdonyi Géza. Nézzük csak mi is ezeket a beszédes tekinteteket, mozdulatokat! Mivel a múzeumi tárgyak objektív, meghatározott jelentéstartalmat hordoznak, amely a történelmi tényekhez hasonlóan nem rendelhető alá a

rendezői szubjektivitásnak, ezek a viseletek, ábrázolt tárgyak, ékszerek, parókák mind-mind elsőrangú korjellemzők. A művészettörténetnek sokat mondanak ezek az arcképek arról is, milyen mesterkörben kell keresni a megrendelői/kivitelezői, mecénás/művész kapcsolatokat – jelen esetben legfőképp Bécs vonzásában.

A mostani kiállítás inspiráló okai között szerepet játszott az a feladat is, amely a tatai Nagykastély felújításával, funkcionalitásának kialakításával függ össze. Az ide tervezett nagyszabású történeti kiállítás lendületében készült e múzeumi tárlat egyelőre műtárgykölcsönzés nélkül, a Kuny Domokos Múzeumban őrzött tárgyakra alapozva. A kastély tárlatához kapcsolódó kutatások új eredményei azonban már itt is megmutatkoznak: bizonyos portré-metszetek másolatainak továbbvitele nyomon követhető a festményeken, megtörtént a kevésbé ismert Esterházy-arcképek feltérképezése és a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka anyagának áttekintése is, de ízelítő a kutatómunkából a Tatán őrzött Esterházy-képekhez csatoltan az egyes portrék előképeinek, párhuzamainak fotója is, továbbá a rokoncsaládok tagjainak képmásai. Olyan európai és magyar arisztokratáké, akik az Esterházyakkal házasság révén kerültek rokonságba. Ilyen például a Pálffy-portrék sora, amely az egyes családtagok közéleti tevékenységéről is szól.

A kastélybeli kiállítás érdekében a múzeum restaurátor-műhelyében sorra születnek újjá az arcképek, amelyeket most munkaközi állapotban láthat a közönség. Erre a tárlatra a kurátor és a restaurátor kolléganők tervei szerint szakmai bemutatók, múzeumpedagógiai foglalkozások is épülnek.

A kiállítás a nem a látogatók előtt folyó múzeumi alaptevékenységek közül az egyik alapvetően fontos területet, a műtárgyvédelmet is reprezentálja (ennek egyes lépései, a tisztítás és konzerválás folyamata most nem jelenik meg a kiállításon, itt maga a restaurálás van előtérben). Az intézmény tervei szerint a jövőben a preventív (megelőző) műtárgyvédelemből is ízelítőt kaphatnak majd az érdeklődők, a nem csak a képzőművészeti gyűjteményre kiterjedően kialakítandó látványtárak megvalósításával. A portrék kapcsán jelen tárlat közönsége előtt már most feltárulnak a művészi restaurálás kutatási eredményei: így például az átfestések alatt előtűnő eredeti ruházat. Erre jó példa a tatai grófi ágat megalapozó, diplomataként szolgáló Esterházy Miklós gróf (1711–1764) arcképe, akit a Mária Terézia által – az örökösödési és porosz-osztrák háborúkban tanúsított udvarhűség, katonai érdemek elismeréseként – alapított Magyar Királyi Nemesi Testőrség díszruhájában, valamint kabinetportréján választékos nemesi öltözetében is láthatunk. Utóbbin az eredeti ruházat megjelenítését az 1965. évi restaurálás tárta fel.

Gróf Esterházy Miklós

Gróf Esterházy Károly püspök

A kiállítás a barokk főúri kultúrába is bepillantást nyújt, amelynek magyarországi virágkora az 1740–1780 közötti időszakban bontakozott ki. A török hódoltság és a kuruc küzdelmek időszakát követően az átalakuló politikai-társadalmi viszonyok és a meginduló gazdasági fejlődés értelemszerűen életmódbeli változást is okozott a nemesség körében. Szembetűnő a főúri udvarok kialakításának változása: az erődített várak helyét reprezentatív kastélyok váltják fel. A főúri, nemesi rezidenciák kialakításával összefüggésben pedig felvirágzott a kertművészet. A barokk kert szerves része volt az építészeti koncepciónak, formálásának elve megegyezett a kastélyokéval. A nemesi otthonok berendezése is átalakult, díszesebbé formálódott.

A magyarországi művészetben a barokk korban vált általánossá a portré műfaja. A főúri rezidenciák díszítésére nemesi ősgalériákat hoztak létre. Ezek a gyűjtemények, amelyek Európában a 16–17. századtól jelentek meg, hazánk vonatkozásában sajátos feladatot is teljesítettek: a török hódítás korszaka után kialakuló új arisztokrácia tagjai őseik kiválóságának bizonyításával nyomatékosították családjuk felemelkedését.

Az arisztokrácia körében általánosan elfogadottá vált a művészetpártolás és a művészeti tevékenységek főrangúak általi művelése. Mindez

AZ ESTERHÁZY CSALÁD IFJABB FRAKNÓI GRÓFI ÁGA

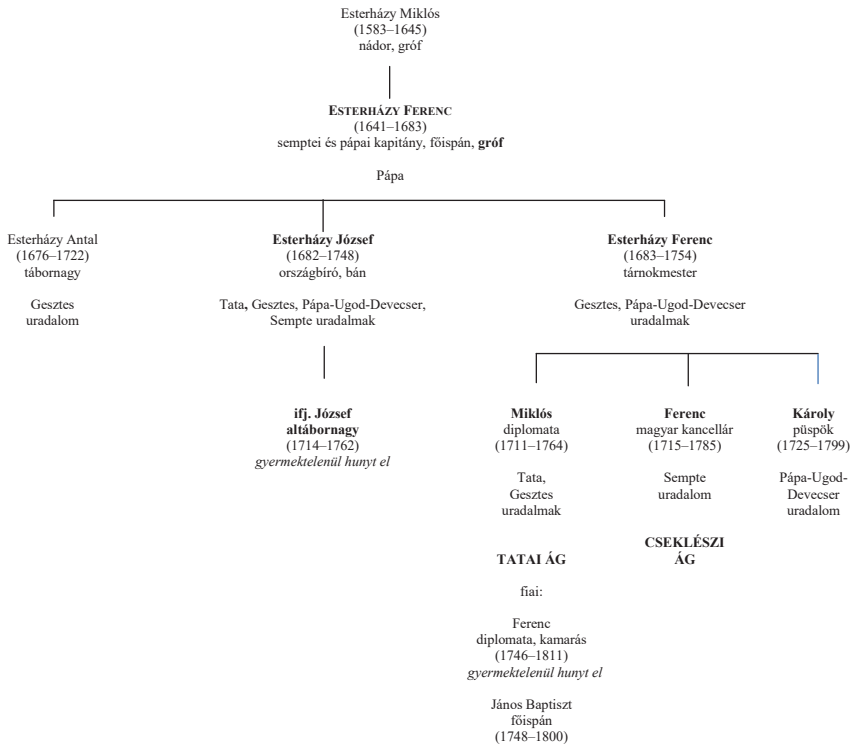

Gróf Esterházy János

nemcsak a főúri életmód, hanem az egyes családok súlyát hangsúlyozó reprezentáció része is volt. Az Esterházy család egyes tagjainak művészeti tevékenysége reprezentálja a képzőművészet, a zene, a színház iránti vonzalmukat. A bemutatott portrék közt Esterházy János gróf (1747–1800), a csákvári kastély és kastélyszínház építtetője Schiller-darab jelmezében, Esterházy Miklós János gróf (1775–1856) kamarás festőszerszámokkal látható.

Az ifjabb fraknói grófi ág dunántúli birtokait (tata-gesztesi, pápa-ugod-devecseri domíniumok) kezében egyesítő Miklós gróf – a tata-gesztesi uradalom központja érdekében tett – főbb fejlesztései között szerepel a tatai vár 1815. évi gótizáló helyreállítása. Kiemelt figyelmet fordított az ország egyik első angolkertje, a tatai gondozására is. 1823-ra klasszicista stílusban átépíttette a csákvári kastélyt és a színházi szárnyat, fejlesztette a kastély könyvtárát és képtárát.

A városban 1997-ben elindult *Tatai Nyári Színházi Esték* című programsorozat eredeti célkitűzése összművészeti fesztivál megvalósítása volt. Ez később az Esterházy Vigasságok, majd a Tatai Barokk Fesztivál keretében folytatódott. A művészetet a tudomány világához is kapcsolták, a rendezvények több mint egy évtizeden keresztül felolvasóülésekkel egészültek ki „a magyar arisztokrácia értékmérője, az Esterházy család” históriájából. Ezt a komplex szemléletmódot őrzi a Tatai Barokk Fesztivál ma is, hiszen megnyitóján képzőművészet, műtárgy-restaurálás, történettudomány, zene fonódott egybe – egyúttal utalva a kiállításban rejlő lehetőségek további kiaknázására.

DR. FÜLÖP ÉVA MÁRIA

* * *

A TATAI URADALOM BIRTOKOSAI

1727-ben **gróf Esterházy József országbíró /1682-1748/** megvásárolta az uradalmat.

Fia, **gróf Esterházy József altábornagy /1714-1762/** gyermektelenül halt meg, ezért a jószág unokatestvéreire (apja öccsének, gróf Esterházy Ferenc tárnokmesternek /1683-1754/ fiaira) szállt.

Közülük **gróf Esterházy Miklós János koronaőr /1711-1764/ alapította meg a tatai ágat** az Esterházy család ifjabb fraknói grófi ágán belül.

Halála után fiai örökölték az uradalmat: **gróf Esterházy Ferenc /1746-1811/ kamarás** és **János Baptiszt /1747-1800/**.

Ferencnek, az idősebb testvérnek nem volt gyermeke. Így a birtok a fiatalabb fiú, János Baptiszt gyermekére, **gróf Esterházy Miklós kamarásra /1775-1856/** szállott.

Az ő fiai közül **gróf Esterházy Miklós Ferenc kamarás /1804-1885/** 1875-ben hitbizományt alapított. Ettől az évtől vált el véglegesen e domíniumtól a tatai uradalommal története során többször összekapcsolt, családi öröklött jószág, a gesztesi uradalom.

Miklós Ferenc fia, a diplomáciai szolgálatban tevékenykedő **gróf Esterházy Miklós József /1839-1897/** gyermektelenül hunyt el.

Ezért Tata Miklós Ferenc testvérének, Pál honvédezredesnek /1805-1877/ unokájára, **gróf Esterházy Ferenc Miklósra /1896-1939/** szállt.

Az ő fia, **gróf Esterházy Miklós** volt a hitbizomány utolsó ura a nagybirtokrendszert Magyarországon felszámoló 1945. évi 600-as rendelet életbe léptéig.

* * *

forrás: catholicsun.org

ÁDVENT

„Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig” ádventkor a legnagyobb a REMÉNY.

A szavak némi átrendezésével így alkalmazhatjuk a szeretet himnuszának igéit ádventre. Igyekszem Jézus szellemét és a Biblia tanításait követve megosztani néhány gondolatot. Ám most mégsem az egyház hivatalos képviseletében kívánok szólni, hanem inkább kortársatokként, aki jóindulattal, hittel, de a mai ember gondolkozását tükrözve tesz fel kérdéseket.

Az ádvent szó valakinek vagy valaminek az érkezését jelenti, várakozást erre az érkezésre. A keresztény értelmezés rögtön Jézus Krisztus második eljövetelére vonatkoztatta. Kétezer éve ádventkor erre várakozunk, erre készülünk, ezt ünnepeljük. A legtöbb hívő embernek ez elégséges válasz. Ki merné vagy akarná ezt megkérdőjelezni? Azonban vagyunk egypáran, akik mégse tudunk kilépni korunk gondolkozásából, és kérdések sorát tesszük fel ádventtel kapcsolatban is.

Azt várnánk, hogy Jézus újabb eljövetele csupa boldogsággal és örömmel jár majd. Ezzel szemben a Biblia tele van sötét és ijesztő képekkel: szenvedő előzményekkel, borzalmakkal és a természet teljes felfordulásával jár majd ez az új eljövetel. Földrengések, véres háborúk, éhínségek, üldöztetések az előjelei az ádventnek. *„Mert olyan nagy nyomorúság lesz akkor, amilyen nem volt a világ kezdete óta mostanáig, és nem is lesz soha”* (Máté 24,21). Ha ezzel jár a vég, akkor ugyan miért a boldog várakozás?

Az eddigi szokásos értelmezések helyett hasznos, ha a Biblia segítségével vizsgáljuk meg, miként alakultak ki ezek a próféciák, mit jelenthettek akkor, és mit jelenthetnek ma. Az Ószövetséggel vagy kilencszáz évvel Krisztus előtt kell kezdenünk, a dávidi, salamoni nagy zsidó birodalom összeomlásával és az abból következő asszír, majd babilóniai fogsággal és a zsidó állam megszűnésével. Ez együtt járt a jeruzsálemi templom kifosztásával és lerombolásával és a zsidó vallás szinte teljes kiradírozásával is. Mondani szoktam: olyan nagy sokk volt ez az akkori zsidóknak, mintha nekünk Szent István vagy még inkább Nagy Lajos négy tenger mosta nagy Magyarországából egyből Trianon utáni csonka ország lett volna.

A vallásos zsidóknak érthetetlen és elfogadhatatlan volt, hogy Isten választott népével, az évszázadokon át az Úr védelme alatt állókkal megtörténhetett ez a szörnyű és emberileg nézve reménytelen bukás. Még elképzelni is nehéz lehetett, hogy lesz-e valaha visszaút. A nép nagy része szétszóródva nagy hatalmak fogságában sínylődött. Ez a vég, mindennek vége volt. Ekkor Isten prófétákat támasztott, akik e szörnyű helyzetben is kitartásra, reménységre biztatták a népet.

A próféták egyben Isten ihlette nagy költők is voltak. A szolgaságban nem volt tanácsos nyíltan beszélni, szinte szamizdat irodalomként terjedtek gondolataik gyakran csodálatos és fantasztikus metaforákba öltöztetve. Jóel próféta például a közelgő inváziót egy Izraelben jól ismert sáskajárás képével illusztrálta. A sáskák tömege észak felől jön (ahonnan az ellenség is), egyre többen vannak, végül már annyian, hogy elsötétül a nap is, majd hirtelen dübörgő lovas hadsereggé válnak, vágtatnak a várfalakon, s mindent és mindenkit elpusztítanak.

Ilyen lesz az Úr napja, az ítélet napja. Előbb az ítélet, majd a vigasztalás és a szabadulás képei jelentek meg metaforák formájában. A szabadulás reménye kialakította a szabadító Messiás-képét, aki új Mózesként vagy új Dávidként jelenik majd meg nekünk, aki helyreállítja a régi, dicsőséges Izraelt. Ez az elképzelés Jézus korában is élt, a Messiást várták, aki nemcsak Izraelben, hanem az egész világon helyreállítja a rendet, az igazságot és a végső boldogságot. Nem csoda, hogy sokan nem tudták, hogyan reagáljanak egy egyszerű ácsmesterre, aki gyógyulást, békességet és szeretetet hirdetett. Jézus eljött, de a korabeli zsidók elvárását nem teljesítette be. Nem jött el a várva várt nemzeti felszabadulás, a boldog jövő valósága.

Beteljesedett viszont egy másik Messiás-kép (Ézsaiás próféta könyvének 53. verse): a szenvedő szolga, aki betegségeinket, bűneinket hordozza, büntetésünket elviseli. Ezt történt Nagypénteken. Végül egy harmadik messiási elvárás is volt Dániel próféta könyvének 7. verse alapján: amikor már emberileg teljesen kilátástalan a helyzet, Isten akkor is közbelép, és mint Emberfia, mint kozmikus Messiás a felhők szárnyán lép be történelmünkbe és elhozza a várva várt Isten országát. Elsősorban ez a metafora mutatkozik meg a Jelenések könyvében.

Talán ennyi is elég, hogy a Biblia alapján lássuk, a második eljövetel nem menetrend akar lenni, hanem a régi metaforák továbbvitele. Így ma már megengedhető, hogy ezeket a képeket ne szó szerint vegyük, hanem Isten végső biztatásaként. Akármilyen kilátástalan és szenvedéssel teli az emberi sors, az én sorsom: ne adjam fel! Nem szükséges megérteni a részleteket, de a végső dolgok Isten kezében vannak. Nyugodtan és félelemmentesen rábízhatom magamat.

Persze nem szabad könnyedén venni a Biblia súlyos próféciáit a végső időkről. Az emberi élet, főleg annak vége, a halállal való találkozás komoly próbát jelenthet. Ma azt is tudjuk, hogy földünket érheti totális katasztrófa ember okozta atomháborúkkal vagy természeti szennyezése által, esetleg más égitestekkel való ütközéssel. Ezek valóságos veszélye fennáll, de nem menetrendszerű elvárások. A világ végének egyik lehetséges értelmezése a saját halálunk. Kiszámíthatatlanul jön el, legtöbbször készületlenül talál bennünket. Ádventkor, az Úrral való találkozásra készülünk fel.

Az eredeti Messiás-várók teljes és végső megoldást vártak. Mivel ez ilyen formában nem jött el, szükség támadt egy második Messiás jövetelére. Az eredetileg remélt terv két lépésben valósul meg. Én ezt Isten végtelen türelmének és szeretetének jeleként értelmezem: még kaptunk időt arra, hogy felkészüljünk a Vele való találkozásra. Nekem ezt jelenti az adventi várakozás, ezért örömünnep.

Dr. Kálmán Szabolcs
nyugdíjas református lelkész

forrás: blogleany.blogspot.com

A TAC nagy asztalitenisz családja 2018-ban. Az első sorban Petróczy Balázs és Kiss József elnökségi tagok, Hanesz József, a TAC elnöke és Vámosi László elnökségi tag

A KAUCSUKLABDA BŰVÖLETÉBEN

A tatai asztaliteniszezők NB I-ben játszanak

Asztaliteniszben is volt „aranycsapatunk"

Magyarországra az angolok hozták be az asztaliteniszt. Hamar népszerű lett, 1902-ben már több helyen játszották, természetesen még nem a mai formában. Az ún. dobütőkkel (két oldalon pergamenttel áthúzott ütők voltak) éktelen zajt csináltak, innen ered a pingpong elnevezés. Később a gumiütők rendszeresítésével kezdődött a magyar asztalitenisz sport hegemóniája.

Magyarország 1904-ben már nemzetközi versenyt, 1905-ben pedig – a világon elsőként – országos egyéni bajnokságot rendezett. Az első világháború után 1924-ben alakult meg a Magyar Országos Asztalitenisz Szövetség (MOATSZ), amely szintén elsőként a világon 1925-ben országos csapatbajnokságot szervezett.

Az asztalitenisz sportág legeredményesebb játékosa a világon a mai napig Barna Viktor, aki 1929 és 1954 között huszonkét világbajnoki címet szerzett.

Asztaliteniszben is volt „aranycsapatunk", hiszen a Gergely Gábor, Jónyer István és Klampár Tibor alkotta együttes úgy nyerte meg a phenjani pingpong világbajnokság férfi csapatversenyét, hogy kétszer is fölényesen verték a kínaiakat. *„A szakemberek magyar titokról beszéltek, pedig a recept egyszerű volt és ma is hasznosítható. A diadalhoz tehetséges emberek és rengeteg munka kellett. 1979-ben a magyar asztalitenisz történetének legnagyobb diadalát aratta."* (1)

Tatán a piaristák kezdték

A tatai asztalitenisz hőskorának története 1934-ben kezdődött, amikor a piarista diákoknak ebédlőasztalok helyett pingpongasztalokat vásároltak a rendház udvarára, ahol tavasztól őszig játszottak. Télen a konviktus két földszinti szobájában ütötték a kaucsuklabdákat. Egy korabeli újságcikk tudósítása szerint *„a tatai főgimnázium diákjai vidám hangulatban folytattak társasjátékokat és ping-pong mérkőzéseket, és közben az udvaron a gramofon is szólt."* (2)

Ebben az időben a labdarúgás után az asztalitenisz volt a második legnépszerűbb sportjáték az iskolákban, kollégiumokban, ugyanis ez volt az egyetlen, amelyet osztálytermekben, folyosón is lehetett játszani. Tatán a piaristák minden évben házi bajnokságot rendeztek egyéniben és párosban is, amelyet mindig nagy érdeklődés kísért. A győri és a budapesti iskolák közötti bajnokságokon azonban a tataiak rendre alulmaradtak.

„Kiemelkedő volt a helyi zsidóság szerepe a tatai sportéletben is. Mint jómódú vállalkozók mecénásai voltak a század elejétől kibontakozó sportéletnek. Ott voltak a zsidók az asztalitenisz szakosztályban is. Súlyukat mutatja, hogy deportálásukat követően az egyesületben gyakorlatilag elhalt a sportélet." (3)

A második világháború visszavetette a sportág fejlődését. Az 1950-es évek elején viszonylag normalizálódtak az állapotok: egyrészt új, egy-két szakosztályos kisegyesületek alakultak (Tatai Postás, Tatai Törekvés, Tatai Szakszervezeti SE), másrészt tömegsport jellege miatt jelentős utánpótlás bázist jelentett. A nagy számok törvénye alapján egyre több új tehetséget fedeztek fel. A Gyógyszertári Központ sportegyesülete 1957. november 20-án tartotta alakuló ülését három szakosztállyal, köztük volt az asztalitenisz is. A szakosztály pingpongosai közül kiemelkedett Gyarmathy Miklós és Vanya Sándor. Az ezt követő években a még működő asztalitenisz szakosztályok az utánpótlás hiánya miatt folyamatosan megszűntek, „pangási"

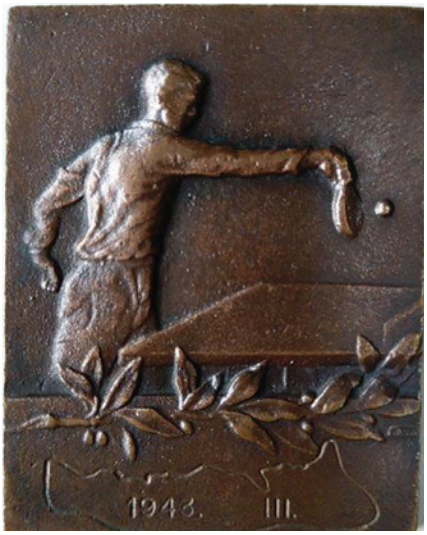

1943- ban a tatai piaristák harmadik helyen végeztek a budapestiek és a győriek mögött

Adamik Csenge, a TAC nagy reménysége Lukács Csaba szakosztályvezető instrukcióit hallgatja

időszak következett: a kisegyesületek többségében csak a labdarúgás és a kézilabda vonzotta a fiatalokat.

A kisegyesületekből újra létrejött a Tatai Atlétikai Club és az asztalitenisz szakosztály

1971-ben már közel húszan pingpongoztak a TAC-ban, edzőjük Molnár Gábor és Villám István volt. Ásoth József szakosztályvezető a megyei lapban azt nyilatkozta: *„remélhetően az asztaliteniszezők száma tovább növekszik, hiszen a középiskolások között is sok tehetséget láttam a háziversenyeken."* (4) A TAC férfi csapata ezekben az években a nyolc csapatos megyei bajnokság közepén foglalt helyet. A megyei női asztalitenisz bajnokságot 1960-ban rendezték meg utoljára, majd rövid szünet után az 1974-es sikeres nyergesújfalui Eternit Kupát követően újraindították. Az első évben a TAC női csapata ezüstérmes lett, majd a következő esztendőben úgy nyerte meg a megyei bajnokságot, hogy a jobb erőkből álló Komáromi MÁV Textilessel Vízer Béla edző vezetésével 5:5-ös döntetlent játszott. A csapat legeredményesebb játékosa Balázsfalvi Klára és Hartman Éva volt.

A következő években jelentősen romlottak az edzési és versenyeztetési lehetőségek, jórészt csak az Eötvös Gimnázium tornatermében tudtak edzeni és mérkőzéseket játszani, de ott is csak korlátozott időben. Olyan is előfordult, hogy három teljes hét kimaradt. Kaszab András edző a nehézségek ellenére is kitartó és szorgalmas munkát várt el a játékosoktól. Koncepciója, edzési módszerei meg is hozták az eredményt, hiszen a férfi csapat 1979-ben a megyei bajnokság harmadik helyezettjeként osztályozót játszott a Győri Dózsával, a sima vereséggel azonban nem jutottak fel az NB II-be. Az évek óta tartó szisztematikus tapasztalatszerzés és a rutin a következő évben meghozta az eredményt, és az osztályozón nyújtott teljesítménnyel bejutottak az ún. „Barna" csoportba. A csapat – Takács Jenő, Kovács Csaba, Licul László és György – folytatta jó szereplést, az NB III-at is megnyerte, és több tatabányai játékossal is megerősödve az NB II-ben szerepelhetett. Bár a csapat mindent megtett az eredményes szereplés és a kiesés elkerülése érdekében, 1984-ben mégsem sikerült bent maradni. Az NB III-ban aztán a férfi csapat a hatodik, a nők – Dávidházi Piroska és Tóth Elvira jó egyéni teljesítménye ellenére – az utolsó helyen végeztek.

A Dolgozók Lapja megyei lap 1985. szeptember 28-i száma arról tudósította olvasóit, hogy *„asztaliteniszben három időpontban és három helyszínen rendezték meg a megyei Tízek Bajnokságát, melyen kiemelkedő teljesítményt nyújtott a tatai Tóth Elvira, aki magabiztosan nyerte a felnőtt női egyest, a férfiaknál a szintén TAC-os Faluvégi János győzött."*

2011 az újjászervezés kezdete

A következő években nem szerepeltek túl fényesen, az asztalitenisz szakosztály pingpongosai közül többen abbahagyták a sportolást, mások pedig a közeli komáromi és tatabányai szakosztályba igazoltak.

A szakosztályt 2011. június elsején indították újra, azóta a TAC teljes jogú tagjaként működik. Az alapítók a TAC egykori versenyzői voltak: Hartmann Éva, Licul Kucera László, Lukács Csaba és Takács Jenő. Az első bajnoki szezon már tatai sikerekről szólt, a Barassó Máté, Licul László, Lukács Csaba és Takács Jenő összetételű csapat veretlenül nyerte a megyei bajnokságot. A jó eredmények mellett a fő célkitűzés a minőségi utánpótlás-nevelés volt.

A következetes szakosztályi munka pár év alatt jelentős eredményeket hozott: 2014. március 20-án a tatai Eötvös József Gimnázium tornacsarnokában szervezett megyei bajnokságon a női egyest Bíró Gabriella (TAC) nyerte, Dániel Veronika, szintén a TAC versenyzője a harmadik helyet szerezte meg. A vegyes párost Bíró Gabriella-Lukács Csaba (TAC) nyerte megelőzve a Dávidházi Piroska-Magai Rómeó (TAC) párost.

Rövid időn belül létrejött az egyesületben egy eredményekben erős és utánpótlást szívén viselő szakosztály, amelyben fontos szerepet játszottak a felnőtt pingpongosok és a nevelőedzők. Ekkor már a TAC a *Dunántúl legeredményesebb klubja* címmel is büszkélkedhetett.

2016-ban a tatai asztalitenisz történetének addigi legnagyobb sikerét érte el korosztályában Adamik Csenge, aki a belgiumi STIGA Masters Minimes viadalon, Európa tizenkét legjobb fiatal asztaliteniszezője között a hatodik helyet szerezte meg.

Ebben az időben a Tatai Atlétikai Clubnak a megye legnagyobb létszámú asztalitenisz szakosztálya volt, hiszen több mint negyven igazolt játékosa két NB III-as és egy megyei csapatban játszott. Az utánpótlás előkészítő csoportban pedig tizenhat kőkútis gyerek pingpongozott. *„Takács Jenő nevelőedző, még a híres Berczik iskolában tanulta a játék alapjait, az elmúlt 45 évben sok szép siker fűződik a nevéhez. Lukács Csaba pedig a szakosztályvezetői feladatok mellett részt vállal az utánpótlás felkészítésében is."* (5)

2016 szeptemberében a TAC NB II-es férfi csapata átvette a vezetést a bajnokságban Sipos Viktor Levente és Zakor Kristóf jó szereplésének köszönhetően. A cél az NB II megnyerése és az NB I-be való feljutás volt, amelyre jó eséllyel pályázott a csapat.

A 24 ÓRA megyei lap 2017. január 9-i száma nagy terjedelemben foglal-

kozott az asztalitenisz sport helyzetével *Mi lesz veled megyei pingpong?* címmel, ez váratlanul érte a sportközvéleményt is. Több megyében dolgozó szakembert is megkérdeztek, köztük Lukács Csabát, a TAC szakosztály vezetőjét is, aki a következőket nyilatkozta: *„Ma nincs tizenöt olyan főállású edző Magyarországon, aki valóban szakképzett, ...eltűnőben vannak a szakosztályok, velük együtt a példaképek, az edzések, a műhelyek és ezzel együtt egyre inkább a játékosok is. Modern gondolkodású vezetőkre lenne szükség, akik megfelelnek az új kihívásoknak. Egy vidéki kisváros utánpótlás-nevelő munkája életképes lehet a család, a sport és az iskola egyensúlyának fenntartásával. Ez a rendszer azonban az elmúlt harminc évben szétesett."*

Az újoncoknál Adamik Csenge folytatta jó szereplését, a Tatán rendezett országos ranglista versenyen kiemeltként ezüstérmes lett, majd 2017 májusában az újonc országos bajnokságon a mezőnyt végigverve korosztályos magyar bajnoki címet szerzett.

2017 júniusában véglegessé vált, hogy *„egyetlen pont veszteséggel nyertük a bajnokságot, így az őszt már az NB I-ben kezdjük"* – nyilatkozta Lukács Csaba szakosztályvezető. Az NB I Nyugati csoportjában azonban a TAC pingpongosai gyengén kezdtek, hiszen az első három bajnokit elvesztették, majd ezt követő jobb szereplésüknek köszönhetően stabilizálták helyüket a középmezőnyben. A bajnokság végére az újonc TAC a hatodik helyet szerezte meg a tíz csapatot felvonultató mezőnyben. A csapat legeredményesebb játékosa Bedő Zoltán és Sipos Viktor Levente volt, ötven százalék feletti teljesítménnyel a bajnokság húsz legjobb játékosa közé kerültek. Nagy Balázs és Leskó Márk is kiváló játékával járult hozzá a csapat sikeres szerepléséhez. A tataiak olyan csapatokat előztek meg a tabellán, mint a Honvéd Szondi SE, a Budaörs, a Pénzügyőr és a KSI. A csapat jó szereplésének köszönhetően a magyar asztalitenisz elitjéhez tartozik. A cél nem lehet más, mint tartósan gyökeret verni az NB I-ben. A nagy csaták jó hírét vitték az egyesületnek és kiszolgálták a minőségi asztaliteniszt igénylő nézőket, érdeklődőket.

A 2018-as év üde színfoltja a TAC női csapata – Adamik Csenge, Jakus Dóra, Gajdos Borbála, Pattantyús Petra – szintén az NB I Nyugati csoportjában játszik, az őszi szezonban listavezetők.

Tata sportközvéleménye méltán lehet büszke arra is, hogy a tatai Szendi János a transzplantált sportolók között világ- és Európa-bajnoki elsőségeket szerzett az elmúlt években. Barassó Máté pedig az ún. Kopogós (faütős) Európa Bajnokságon az ötödik helyet szerezte meg.

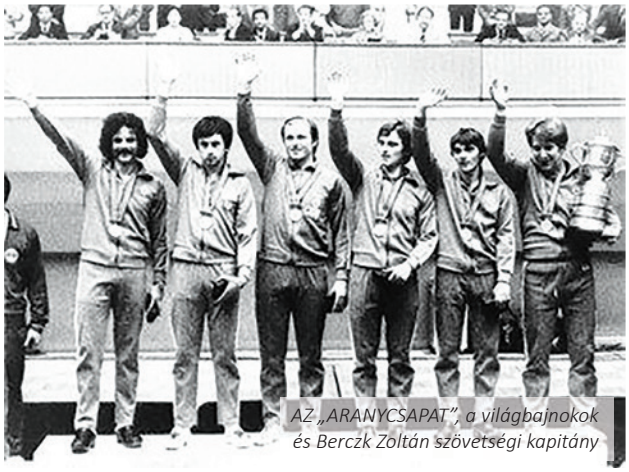

AZ „ARANYCSAPAT", a világbajnokok és Berczk Zoltán szövetségi kapitány

2020-ban Magyarország rendezi az asztalitenisz világbajnokságot, amely a remények szerint tovább növeli a sportág népszerűségét.

Lukács Csaba közel egy évtizede a TAC asztalitenisz szakosztályának vezetője, nála jobban kevesen ismerik a szakosztály történéseit és az elkövetkezendő időszak célkitűzéseit.

Vámosi László: A TAC-nak minőségi NB I-es csapata van kiváló játékosokkal. Jut-e energia az utánpótlás-nevelésre is?

Lukács Csaba: A minőségi munka javítása mellett kezdetektől fogva célunk, hogy a szakosztályra jellemző családias légkör megmaradjon. Az NB I-ben való szereplésünk sem öncélú, hiszen a lányoknál idén érett be két fiatal játékosunk a magasabb osztályba, a fiúk az egyesület zászlóshajója, az etalon. Ráadásul valamennyi felnőtt játékosunk kiveszi részét az utánpótlás-neveléséből is. Ők nem a versenysportban jól ismert „zsoldosok", hanem sajátjuknak érzik egyesületünket, szerves részei a közösségnek.

V.L.: Mi a titka a sikeres szakosztály életben tartásának?

L.CS.: Rengeteg munka, folyamatos önképzés, stabil egyesületi és családi környezet, valamint a hitelességre épülő emberi és baráti kapcsolatok. A sportvezetői munka nincs időhöz, naptárhoz kötve, a feladatok folyamatosan jönnek. Ezért ülök be ötvenévesen is az iskolapadba, és veszek részt hazai és nemzetközi edzőtáborokban.

V.L.: Mik a távlati céljaik?

L.CS.: Tartsuk meg az elmúlt években elért helyünket a magyar asztaliteniszben, legyen olyan csapatunk, amelyben minden tatai és környékbeli fiatal kibontakoztathatja tehetségét, és eljuthat arra a szintre, amelyet képességei és szorgalma alapján elérhet. Mindennél fontosabb, hogy olyan sportembereket neveljünk, akik történetesen pingpongoznak is.

V.L.: Köszönöm!

HAJRÁ PINGPONGOS LÁNYOK,
FIÚK! HAJRÁ TAC!

Vámosi László

Felhasznált irodalom:

1.Nemzeti Sport, 2019. 04. 03. 6.o.
2.Tata-Tóvárosi Híradó, 1934. 28.sz. 6.o.
3.Hunyadi Imre: A Tata-Tóvárosi zsidóság története 1867-2014, kézirat
4.Dolgozók Lapja, 1972. május 13. 6.o.
5.Tatai Városkapu, 2015. február 25. 8.o.
6.Megyei Asztalitenisz Szövetség fotóarchívuma
7.Kiss T. József fotóarchívuma
8.Lukács Csaba TAC asztalitenisz szakosztályvezető feljegyzései, kéziratai
9.90 ÉVES A MAGYAR ASZTALITENISZ SZÖVETSÉG 1924-2014, Budapest, 2014

HAMAROSAN BEFEJEZŐDIK A TOM-FERR ZRT. CSŐGYÁRÁNAK ÉPÍTÉSE

A csőáruk magyarországi piacának közel harmadát birtokló Tom-Ferr Zrt. hamarosan befejezi új autóipari csőgyárának építését meglévő telephelye mellett a Tatai Ipari Parkban. A vállalat célja, hogy az európai autóipari piacon vezető beszállító legyen. A fejlesztésről Laczkó Oszkár vezérigazgatót kérdeztük.

Miért döntöttek a bővítés mellett?

Küldetésünk, hogy az európai autóipari piacon vezető beszállítók legyünk az általunk gyártott alkatrészek terén, és emellett jelentősen csökkentsük a külső tényezőktől való függőségünket. Ennek érdekében fejlesztjük autóipari kapacitásunkat és szélesítjük termékkínálatunkat. Létrehozunk egy új autóipari kalibrált csőgyártó üzletágat, automatizáljuk a gyártási folyamatokat, az IPAR 4.0 elvárásainak megfelelő gyártósort építünk. Az új divízió nemcsak a saját autóipari üzletágunknak biztosítja majd az alapanyagot, hanem egyéb hazai és külföldi vállalatoknak is. Reményeink szerint az új üzem beindításával elérjük az évi tízmilliárd forintos árbevételt.

Mit kell tudni az új csarnokról?

Négyezer négyzetméteres üzemünkben Magyarországon egyedüliként szabványos minőségű autóipari csöveket állítunk majd elő kör, négyzet és téglalap keresztmetszettel. Terveink szerint évente tízezer tonna csőárut és húszezer tonna hasított acél szalagot értékesítünk majd, ám számításaink szerint a piac felvevő kapacitása ennek többszöröse. Termékeink a belföldi autógyárakba és nyugat-európai üzemekbe kerülnek majd.

Mennyibe kerül a beruházás?

Az építkezésre és az üzem berendezésére 2,1 milliárd forintot fordítunk. A beruházáshoz két uniós pályázaton közel 850 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyertünk el.

Hogy áll az építkezés?

Már a véghajrában vagyunk, lassan befejeződik. Januárban átadjuk az új csarnokot. Március végéig üzembe helyezzük az új gépeket, majd megkezdjük a próbagyártást. Terveink szerint

júliustól már tömeggyártás fog folyni az új csarnokban.

Mi okozza a legnagyobb nehézséget egy ilyen nagy volumenű fejlesztés során?

Nem az ötlet, nem is a megvalósítás, hanem a pénzügyi feltételek megteremtése és a megfelelő beszállítók megtalálása. Sokszor túlterheltek, nem tudják teljesíteni az elvárásokat, csúsznak, s ezzel óriási veszteséget okoznak.

Hány új munkahelyet teremtenek a beruházással?

Alkalmazottaink száma idén túllépte a kétszáz főt. Az új beruházással további harminc új munkahely jön létre. Reményeink szerint három éven belül állományunk eléri a háromszáz főt.

Jelenleg minden vállalkozás munkaerőhiánnyal küzd. Hogyan próbálják orvosolni a problémát?

A munkavállalók hiánya, mint minden piaci szereplőt, minket is érint. Elsődlegesen saját állományunkat próbáljuk növelni, emellett munkaerő-kölcsönzéssel foglalkozó cégeken keresztül is alkalmazunk kollégákat. Igyekszünk megfelelő motivációs rendszerrel megtartani a régi, jól teljesítő munkatársakat. Jelen pillanatban szlovák és ukrán kölcsönzött munkavállalókkal dolgozunk együtt, de a hazai munkaerő pótlására nyitottak vagyunk más országok munkavállalói felé is.

Mikor és milyen céllal jött létre a vállalkozás?

1994-ben alapítottuk meg cégünket Budapesten, abban az időben belföldön értékesítettünk acélcsöveket a lakosságnak és az iparnak egyaránt, elsősorban nagykereskedőket szolgáltunk ki. 2000-re vállalatunk meghatározó tényezővé vált a magyar piac ezen szegmensén. Ebben az időben indultunk el az autóipar irányába, először darabolt csöveket gyártottunk „just in time" rendszerben, majd 2008-ban felépítettük üzemünket a Tatai Ipari Parkban, ahol cső alapanyagból gyártunk autóipari alkatrészeket, ajtómerevítőket, lökhárítókat és más fémből készült biztonsági elemeket. Mára vállalatunk látja el csőalkatrészekkel a magyarországi autóipar szükségletének hetven százalékát.

A Tom-Ferr Zrt. száz százalékban családi vállalkozás. Ez milyen előnyökkel és hátrányokkal jár?

Előnyök közé sorolom az állandó odafigyelést, a gyors reakciót és döntéshozatalt. Ami hátrányt jelent: nem könnyű családi vállalkozásként megfelelni egy multinacionális környezetben, ugyanis folyamatos tőkehiánnyal küzdünk a beruházások miatt. Ennek ellenére mára odáig fejlődtünk, hogy a német ipart a legmagasabb szinten tudjuk kiszolgálni, büszkék vagyunk arra, hogy 2018-ban a német Kirchoff autóipari vállalat legjobb beszállítója lettünk.

Kik a legnagyobb partnereik?

Alkatrészeink a Suzukitól kezdve a Volkswagenen át a Mercedesig számos autóban megtalálhatók. Legnagyobb vevőink Magyarországon a Rába Nyrt., a Kirchoff Hungária, a Toyo Seat és a szintén a Tatai Ipari Parkban működő karosszériaelem-gyártó Gedia. Körülbelül százhetven termékünk van, amelyet Nyugat-Európa számos országába is szállítunk, például Németországba, Spanyolországba, Hollandiába, valamint Lengyelországba. Évente több mint tizenötmillió darab terméket értékesítünk, idei árbevételünk átlépte a hétmilliárd forintot.

Mekkora a verseny a csőgyártásban? Kikkel konkurálnak?

Nekünk nem a hazai piac jelenti a konkurenciát. Megrendeléseinket az európai piacon szerezzük, ahol az Európai Unió összes tagállamából vannak konkurens cégek. Ilyen versenyben kell megfelelnünk, a legjobbnak lennünk.

A legnagyobb cégeknek dolgoznak. Ilyen referenciákkal mennyire kell még újabb megrendelésekért küzdeniük?

Folyamatosan járunk külföldi szakmai kiállításokra. Ezenkívül vállalatunkat ismerik a legnagyobb multinacionális cégek, rendszeresen meghívnak bennünket válogatásokra, tenderekre, amelyeken természetesen nagyon magasak az elvárások. Kiváló minőséget kell biztosítanunk és folyamatosan kell szállítanunk az év 365 napján. Ezeket mi mind garantáljuk, ezért kapunk munkát.

Milyen kapcsolatot ápolnak Tata városával?

Nagyon jót, ha tudunk, akkor hozzájárulunk a város fejlődéséhez és segítünk. A közeljövőben közös ingatlanfejlesztésbe fogunk a városvezetéssel, hogy kicsit enyhítsük a munkaerőhiányt. A távolabbról érkező munkavállalóknak szeretnénk megfelelő lakhatási körülményeket biztosítani.

Mi motiválja nap mint nap a munkájában?

Az állandó verseny motivál. Egy pillanatra sem szabad megállni, mindig gyorsabban, olcsóbban és a legmagasabb minőségben kell szállítanunk. Folyamatosan képeznünk kell munkavállalóinkat és fejlesztenünk kell gépeinket, hogy a legújabb technológiával dolgozhassunk, eszközeink átlagéletkora négy év. Ez jelenti a legnagyobb kihívást a munkában, de a legnagyobb motivációt is ez adja.

Pállné Bodonovich Ágnes
fotók: TOM-FERR Zrt.

RECEPTEK RÓZSIKA NÉNI GYÓGYFÜVES KERTJÉBŐL

Farkasné Mann Rózsa gyógynövénykertje tizenöt esztendeje nyitotta meg kapuit a baji Szőlőhegyen, azóta egyre többen fedezik fel. A kertben 146 féle gyógynövény található. Rózsika néni örömmel segít bárkinek, akinek tanácsra van szüksége, vagy valamilyen bajára keres természetes gyógyírt. Alábbi receptjeit téli meghűlésre, lázra, köhögésre ajánlja.

Fekete bodzavirág tea

Mire jó? Felső légúti betegségekre, köhögésre és migrénes eredetű fejfájás csillapítására. Izzasztó, vértisztító és enyhe hashajtó hatása van. Szívgyengeségben szenvedőknek erős izzasztó hatása miatt nem ajánlott.

Elkészítés: 2 kiskanál virágot 2 dl vízzel leforrázunk, 10 percig állni hagyjuk, majd leszűrjük. Ha már kicsit lehűlt, mézzel, citrommal ízesíthetjük. Hat napon keresztül minden második nap készítsük el. A teába tehetünk még citromfüvet (nyugtató és lázcsillapító), papsajtmályvát (hurutoldó) és ökörfarkkóró-virág forrázatát (hurutoldó és köhögéscsillapító).

Citromfű-hársfavirág-lándzsás útifű teakeverék

Mire jó? A citromfű baktérium-, vírusölő és nyugtató hatása miatt nagyon jó légzőszervi és emésztőrendszeri fertőzések gyógyítására, valamint fej- és fülfájás csillapítására. A hársfavirágnak lázcsillapító, izzasztó, köptető, nyákoldó, vizelethajtó és enyhe nyugtató hatása van. A lándzsás útifű pedig rekedtségre, szájüregi gyulladásra, száraz köhögésre jó, valamint gyomor- és bélhurut kezelésére.

Elkészítés: Egyenlő arányban elkeverjük a gyógyfüveket és ebből bő 3 teáskanál füvet lobogó vízzel leforrázunk. 15 percig lefedve állni hagyjuk, majd háromszor 2 dl-t lassan elkortyolgatunk. A teát gőzölésre is használhatjuk. Gőzölés után betakarózva (arcot, fület, mellkast védve) 15 percet pihenjünk.

Kakukkfüves fürdető

Másfél év alatti gyermekeknek ajánlott, felső légúti fertőzések kezelésére, köhögés csillapítására. A kakukkfű csökkenti a nyálkahártya duzzanatot. Kétéves kor felett a következő gyógynövényeket lehet még adni a gyerekeknek: lándzsás útifüvet, ibolyavirágot, ökörfarkkórót és édesköményt.

Citromfű-galagonyavirág-szurokfű-ánizsmag teakeverék

Mire jó? Kiválóan alkalmas ideges, száraz köhögés csillapítására, hörgő- és hangszálgyulladásra, rekedtségre. Nyugtató és stresszoldó hatása van. A galagonya miatt szív- és érrendszeri betegségekre is jó.
Elkészítés: 20 g citromfüvet, 80 g galagonyavirágot, 100 g szurokfüvet és 100 g ánizsmagot összekeverünk. Ebből egy evőkanálnyit 2 dl vízzel leforrázunk. 20 percig állni hagyjuk, majd leszűrjük. Naponta (főleg éjjelre) étkezés után 2 dl teát igyunk meg.

Fűzfalevél-csalán-aranyvessző teakeverék

Mire jó? A fűzfalevél láz csillapítására és ízületi reumás fájdalmak kezelésére alkalmas. A csalánnak vértisztító hatása van, továbbá csökkenti a vérnyomást és a vércukorszintet. Az aranyvessző pedig epe- és vese bántalmakra ajánlott.
Elkészítés: A gyógynövényeket elkeverjük. Kiveszünk belőle 4 teáskanálnyit és 6 dl vízzel leforrázzuk. 20 percig állni hagyjuk (nem kell leszűrni), majd egész nap kortyolgassuk hat napon keresztül.

...és még két kis karácsonyi meglepetés Rózsika nénitől

Levendula-só keverék

Mire jó? Nyugtató, frissítő hatása van.
Elkészítés: Többféle sóból (asztali só, parajdi só stb.) készíthető. A sót és a levendulát összekeverjük. Adhatunk még hozzá rozmaringot, mentát és citromfüvet is. Lavórba tesszük és vízzel leforrázzuk. Kicsit hűlni hagyjuk, majd áztassuk benne a lábunkat. Készítsünk magunk mellé langyos vizet, hogy a sót leöblíthessük.

Levendula-kristálycukor keverék

Mire jó? Nyugtató hatása miatt kiváló a karácsonyi készülődés során.
Elkészítés: Gőz felett felmelegítjük a levendula virágját és belekeverjük a kristálycukorba. A cukor azonnal magába szívja a levendula illóolaját, így megmarad az illata. Tehetjük teába és limonádába. Szárított citrommal, naranccsal, szegfűszeggel, fahéjjal ízesíthetjük, igazi karácsonyi hangulat lesz tőle.

MAGYARY ZOLTÁN
NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG

"Népfőiskola pedig azt jelenti, hogy a néphez igazodik, a nép számára van, azt nyújtja, amire a népnek szüksége van."

"A közigazgatásnak nincs más létjogosultsága, nincs más mértéke, mint az emberek és a nemzet szolgálata."

(Magyary Zoltán)

info@mznt.hu

www.mznt.hu

Tatai Öreg-tó Halászati Kft.

Tatai Öreg-tó Halászati Kft.
2890 Tata, Kossuth tér 1.

WWW.TATAIHALASZAT.HU

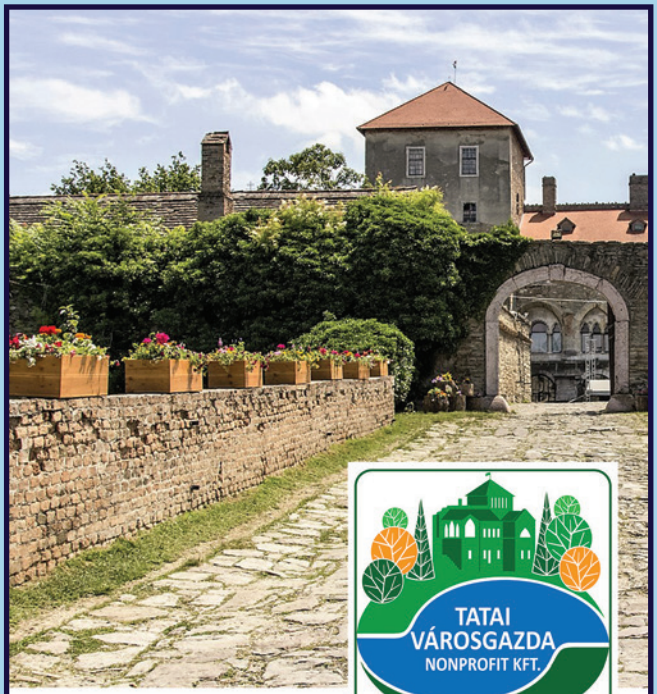

TATAI VÁROSGAZDA NONPROFIT KFT.

Tatai Városgazda Nonprofit Kft.

2890 Tata, Belterület HRSZ. 460/143.
info@tataivarosgazda.hu +36 34 708 102
WWW.TATAIVAROSGAZDA.HU

nordart

norvég elektromos fűtőpanelek

Szaktanácsadásért keresse irodánkat!

2890 Tata, Környei u. 24.
(Volt Parképítő telephely)

+3634 300 778 +3620 955 2629

www.nordart.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TATAI patrióta

KÖZÉLETI MAGAZIN